

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Katedra obchodního práva

Téma diplomové práce:

**Vztah advokáta a klienta podle
mandátní smlouvy**

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Daniel Patěk, Ph.D.**

Petr Dočekal

Kpt. Jaroše 1

58601 Jihlava

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal, způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

V Praze dne 4. dubna 2009.

Petr Dočekal

Poděkování

Děkuji vedoucímu mé diplomové práce, JUDr. Danielu Patěkovi, Ph.D. za cenné rady a připomínky k mé práci v rámci konzultací a za pomoc s výběrem okruhu problémů, které jsem v této práci zkoumal.

Obsah

OBSAH	1
VYSVĚTLIVKY	3
ÚVOD	4
1. VYMEZENÍ POJMŮ ADVOKÁT A KLIENT.....	6
2. APLIKOVATELNÁ ÚPRAVA	8
3. VZNIK PRÁVNÍHO VZTAHU MEZI ADVOKÁTEM A KLIENTEM.....	11
3.1. ODMÍTNUTÍ KLIENTA.....	11
3.2. VZNIK PRÁVNÍHO VZTAHU NA ZÁKLADĚ SMLOUVY	16
3.3. ÚPRAVA MANDÁTNÍ SMLOUVY	16
3.4. ZÁKLADNÍ ROZDÍLY MEZI MANDÁTNÍ A PŘÍKAZNÍ SMLOUVOU	19
3.5. VZNIK PRÁVNÍHO VZTAHU NA ZÁKLADĚ ROZHODNUTÍ SOUDU A NA ZÁKLADĚ ROZHODNUTÍ ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY	20
4. OBSAH PRÁVNÍHO VZTAHU MEZI ADVOKÁTEM A KLIENTEM.....	23
4.1. POVINNOST CHRÁNIT A PROSAZOVAT ZÁJMY KLIENTA	24
4.2. POVINNOST ŘÍDIT SE POKYNY KLIENTA	25
4.3. POVINNOST INFORMOVAT SVÉHO KLIENTA	28
4.4. POVINNOST ADVOKÁTA DŮSLEDNĚ VYUŽÍVAT ZÁKONNÝCH PROSTŘEDKŮ V ZÁJMU KLIENTA	31
4.5. POVINNOST MLČENLIVOSTI.....	32
4.6. POVINNOST VÉST PŘÍMĚŘENOU DOKUMENTACI.....	36
4.7. ČESTNOST A SVĚDOMITOST ADVOKÁTA	37
4.8. NEZÁVISLOST ADVOKÁTA A POVINNOST ADVOKÁTA POJISTIT SE PRO PŘÍPAD ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU	37
a) trestní odpovědnost.....	38
b) soukromoprávní odpovědnost.....	38
c) disciplinární (kárná) odpovědnost	40
4.9. SPRÁVA CIZÍHO MAJETKU ADVOKÁTEM A POVINNOSTI PŘI SKONČENÍ PRÁVNÍHO VZTAHU	41
4.10. OPRAVNĚNÍ A POVINNOST SUBSTITUCE	44
4.11. PRÁVO ADVOKÁTA NA ODMĚNU.....	47
4.11.1. <i>Smluvní odměna</i>	48
a) časová odměna	50
b) fixní odměna	51
c) podílová odměna.....	52
4.11.2. <i>Mimosmluvní odměna</i>	52
4.11.3. <i>Jiné finanční nároky advokáta</i>	53
4.12. POVINNOSTI ADVOKÁTA VŮČI ADVOKÁTNÍMU STAVU	54
5. ZÁNİK PRÁVNÍHO VZTAHU MEZI ADVOKÁTEM A KLIENTEM.....	56
5.1. ZÁNİK VZTAHU NA ZÁKLADĚ PRÁVNÍHO ÚKONU ADVOKÁTA	56
5.2. ZÁNİK VZTAHU NA ZÁKLADĚ PRÁVNÍHO ÚKONU KLIENTA	57
5.3. ZÁNİK VZTAHU V DŮSLEDKU PRÁVNÍ UDÁLOSTI	58
5.4. ZÁNİK VZTAHU V PŘÍPADĚ USTANOVENÍ ADVOKÁTA SOUDEM NEBO PŘI URČENÍ KOMOROU	59
ZÁVĚR	61
SEZNAM LITERATURY	63
ODBORNÁ LITERATURA:	63

ODBORNÉ ČLÁNKY:	63
KOMENTÁŘE:	64
WEBOVÉ ZDROJE:	64
PRÁVNÍ PŘEDPISY:	64
ROZHODNUTÍ KÁRNÉHO SENÁTU	65

Vysvětlivky

Komora	Česká advokátní komora
ZA	Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, v platném znění
LZPS	Ústavní zákon č. 2/1991, Listina základních práv a svobod, v platném znění
ObčZ	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění
ObchZ	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění
TŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, v platném znění
ZoÚS	Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, v platném znění
Advokátní tarif	Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb, v platném znění
Advokátní zkušební řád	Vyhláška ministra spravedlnosti 197/1996 Sb., kterou byl vydán zkušební řád pro advokátní a uznávací zkoušky, v platném znění
Etický kodex	Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex), v platném znění
Advokátní kárný řád	Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 244/1996 Sb., kterou se stanoví kárný řád, v platném znění

Úvod

Hlavním smyslem mé diplomové práce je analyzování právního vztahu mezi advokátem a klientem při poskytování právních služeb advokátem podle mandátní smlouvy. Na začátku se pokusím stručně vystihnout jednotlivé stěžejní pojmy jako jsou advokát a klient, dále popíšu právní úpravu, která se na danou problematiku aplikuje a přes vznik vztahu mezi advokátem a klientem a přes úpravu mandátní a příkazní smlouvy se dostanu k nejdůležitější části mé práce, jíž je obsah vztahu advokáta a klienta.

Kapitoly v rámci této části budou odpovídat jednotlivým povinnostem a právům advokáta a klienta, které jsou zakotveny v ustanoveních o mandátní smlouvě podle ObchZ, v ZA, v Etickém kodexu a v dalších podpůrných předpisech. Mezi jednotlivými povinnostmi tak nebude chybět povinnost chránit a prosazovat zájmy klienta, povinnost řídit se pokyny klienta, informování klienta, důsledné využívání zákonných prostředků v zájmu klienta, mlčenlivost, vedení řádné dokumentace, nezávislost advokáta a povinnost pojistit se pro případ odpovědnosti za škodu. Dále zde budou obsaženy principy jako čestnost a svědomitost advokáta a uvedu i správu cizího majetku advokátem a povinnosti advokáta při skončení právního vztahu. Nakonec zmíním i oprávnění a povinnost substitute a právo advokáta na odměnu. Jednotlivá práva a povinnosti budu rozebírat z pohledu mandátní smlouvy, ZA i Etického kodexu a budu se snažit vystihnout, v jakých ustanoveních jsou dané povinnosti nebo práva zakotveny a pokusím se nastínit, která úprava je případně přísnější. Povinnosti nebudou seřazeny podle pořadí, jak jsou zakomponovány v jednotlivých předpisech, což by bylo i poměrně složité, neboť každý z právních předpisů, jejichž součástí práva a povinnosti jsou, je upravuje jinak. Nebudu je řadit ani ne tak podle důležitosti, ale pro přehlednost zvolím jejich pořadí tak, aby byla práce co nejucelenější, nicméně částečně toto pořadí i důležitosti jednotlivé povinnosti odpovídá.

V poslední části své práce se budu věnovat zániku právního vztahu mezi advokátem, kdy rozeberu jednotlivé možnosti ukončení spolupráce. Pro lepší názornost své práce budu

vkładat do textu nebo do poznámek pod čarou i některá kárná rozhodnutí kárné komise Komory. Nakonec bych chtěl upozornit na vysvětlivky umístěné ještě před vlastním textem, které usnadní a zjednoduší čitelnost mé práce, a na seznam použité literatury za vlastním textem práce.

Tuto práci jsem začal zpracovávat podle právních a stavovských norem platných v listopadu 2008, do dopsání práce však nedošlo k žádné významnější novele, na kterou bych byl nucen upozornit.

1. Vymezení pojmů advokát a klient

Advokátem je ten, kdo je zapsán v seznamu advokátů vedeném Komorou.¹ O přístupu k profesi, tedy o zápisu do seznamu advokátů, rozhoduje stavovský samosprávný orgán, kterým je Komora, kdy podmínky pro zápis stanoví § 5 a násl. ZA. Stanovenými podmínkami pro zápis do seznamu advokátů vedeného Komorou jsou: plná způsobilost žadatele k právním úkonům; vysokoškolské vzdělání žadatele získané v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva studiem na vysoké škole v České republice, nebo získané vzdělání v oblasti práva na vysoké škole v zahraničí, pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, anebo je toto vzdělání uznáno podle zvláštních právních předpisů; dalším požadavkem je alespoň tříletá praxe advokátního koncipienta; bezúhonnost žadatele; absence kárného opatření spočívajícího ve vyškrtnutí ze seznamu advokátů nebo jeho zahlazení; absence pracovního nebo jiného obdobného poměru, s výjimkou pracovního poměru vysokoškolského učitele, a absence výkonu jiné činnosti neslučitelné s výkonem advokacie; a nakonec složení advokátní zkoušky a složení slibu (po splnění všech předchozích podmínek) do rukou předsedy Komory.²

Náplní práce advokátů je zejména poskytování právních i neprávních porad, sepisování právních dokumentů a dopisů, zastupování v řízení včetně přípravy případů, právní rozborů a studie, návrhy právních norem, příprava podání určených nejvyšším orgánům a institucím, uspořádání záležitostí klientů do souladu s právem, správa majetku, odkazování klientů na další typy odborných služeb a advokátovo právní stanovisko k výsledkům těchto dalších služeb z jiných oborů, dále osobní podpora klientů a vyřizování konfliktních záležitostí klientů a v neposlední řadě taktéž obstarávání obchodních záležitostí. Postavení advokátů při poskytování právní pomoci je výlučné a nezastupitelné oproti notářům, daňovým poradcům, patentovým zástupcům a soudním exekutorům v tom smyslu, že pouze advokacie může poskytovat právní pomoc ve všech věcech. Advokát poskytuje právní

---

¹ § 4 ZA

² Macková, A.: Právní pomoc advokátů a její dostupnost, ASPI, 1994, str. 122

pomoc za podmínek stanovených v ZA a způsobem v něm uvedeným. Při poskytování právní pomoci je podle § 3 tohoto zákona nezávislý, vázaný právními předpisy a v jejich mezích také příkazy klienta.

Pojem klient není narozdíl od pojmu advokát v právním řádu formálně vymezen a požadavky na něj kladené jsou tedy spíše obecného charakteru. Lze říci, že klientem se v právním slova smyslu může stát každý, tedy fyzická i právnická osoba, ale i stát jako právnická osoba sui generis a jeho organizační složky. Pro veřejnost je klientem v obecném slova smyslu osoba, která se pod vlivem vnějších okolností rozhodne uzavřít s advokátem smlouvu o poskytování právních služeb a tím využije svého práva na právní pomoc.

2. Aplikovatelná úprava

Základním pramenem právní úpravy ve vztahu advokáta a klienta, jakož i podstatou celého právního řádu, jsou ústavní předpisy. LZPS ústavně v čl. 37 zaručuje právo každého na právní pomoc v řízení před soudy, orgány veřejné správy, a to od počátku řízení, a v čl. 40 právo na obhajobu. Ústavní pořádek České republiky zakotvuje právo na právní pomoc jako zvláštní samostatné právo jedince vůči státu a je spojováno se soudní ochranou práv jednotlivců a s principem rovnosti stran v řízení.³ Ustanovení článku 37 LZPS je obecné oproti čl. 40, který představuje zajištění práva na právní pomoc v trestním řízení vyjádřeném pomocí práva na obhajobu.

Realizaci těchto práv zajišťuje především ZA, který výkon advokacie vymezuje jako poskytování právní služby provozované jako nezávislé povolání zpravidla za úplatu. Poskytováním právních služeb se rozumí zastupování v řízení před soudy a jinými orgány, obhajoba v trestních věcech, udělování právních porad, sepisování listin, zpracování právních rozborů a další formy právní pomoci, jsou-li vykonávány soustavně a za úplatu.⁴ Poskytováním právních služeb se rozumí rovněž činnost opatrovníka při řízení ustanoveného podle zvláštních právních předpisů, je-li vykonávána advokátem. ZA m. j. upravuje předpoklady pro výkon advokacie, práva a povinnosti advokátů, kárnou odpovědnost a kárné řízení, řeší postavení advokátního koncipienta a Komory a působnost ministerstva spravedlnosti. ZA byl za dobu své platnosti již celkem jedenáctkrát novelizován, z těchto novel byly však tři zásadní. V roce 1999 to byl zákon č. 210/1999 Sb., který nově upravil skládání advokátních zkoušek, provedl změny v úpravě mlčenlivosti advokátů, některé změny v kárné odpovědnosti advokátů a advokátních koncipientů nebo doplnil i samotné kárné řízení. Druhou důležitou novelou byl zákon č. 228/2002 Sb., který je považován za tzv. evropskou novelu, protože jím byly do českého právního řádu implementovány evropské směrnice o svobodném výkonu povolání advokáta v rámci Evropské unie. Novela umožnila, aby v České republice vedle českých advokátů působili i

---

³ více viz. Macková, A.: Právní pomoc advokátů a její dostupnost, Praha, C.H. Beck, 2001, str. 112 a n.

⁴ § 1 odst. 2 ZA

evropští advokáti. A třetí novela, zákon č. 79/2006 Sb., přinesla zejména zavedení institutu zaměstnaného advokáta a změny podmínek k určování advokátů k poskytování bezplatných právních služeb.⁵ Kromě výše zmíněného zákona upravují vztah mezi advokátem a klientem i některé další zákony, je jím ObčZ obsahující hmotněprávní úpravu právních účinků zastoupení, plnou moc či příkazní smlouvu a dále ObchZ, který podrobněji upravuje smlouvu mandátní. Dále můžeme jmenovat zákony zabývající se procesněprávní materií a to zejména OSŘ, TŘ a ZoÚS, které podrobněji upravují právní institut zastoupení.

Z předpisů nižší právní síly je třeba jmenovat ty, které upravují jednotlivé oblasti poskytování právní pomoci. Těmi jsou Advokátní tarif, Advokátní kárný řád, vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 484/1996 Sb., o náhradě nákladů, v platném znění, kterou byl upraven paušální tarif, a nakonec Advokátní zkušební řád.⁶

Pro vztah advokátů a klientů mají velký význam také stavovské předpisy Komory, což jsou zpravidla usnesení představenstva nebo sněmu Komory, která zavazují výlučně její členy, tedy advokáty a advokátní koncipienty a která upravují vztahy v rámci profesní činnosti advokátů, mezi stavovským orgánem a advokátem, mezi advokáty navzájem a nakonec mezi advokáty a klienty. K nejdůležitějším stavovským předpisům patří Etický kodex, z něhož budu v dalších částech své práce nepochybně čerpat. Z dalších bych jmenoval např. Usnesení představenstva Komory č. 1/1998 Věstníku ze dne 10. března 1998, o výchově advokátních koncipientů a dalším vzdělávání advokátů, dále Usnesení představenstva Komory 2/1998 Věstníku, kterým se upravuje smírčí řízení (advokátní smírčí řád), Usnesení představenstva Komory 6/1998 Věstníku, kterým se stanoví pravidla pro výkon substitučního oprávnění advokátních koncipientů a jiných zaměstnanců advokáta, nebo Usnesení sněmu č. 3/1999 Věstníku, kterým se schvaluje organizační řád Komory, všechny ve znění pozdějších předpisů. Existuje také Kodex etických pravidel

---

⁵ Schelleová, Ilona a kolektiv: Organizace soudnictví a právní služby, Brno International Business School, str. 114 n., 2006

⁶ Schelleová, , Ilona a kolektiv: Organizace soudnictví a právní služby, Brno International Business School, str. 115, 2006

CCBE⁷, který je součástí stanovských předpisů Komory. Na jeho základě vzniká povinnost pro české advokáty řídit se těmito ustanoveními při zahraničním poskytování právních služeb. Tato etická pravidla byla přijata na plenárním zasedání CCBE v roce 1988 a důvodem jejich přijetí byla zejména rostoucí integrace.

---

⁷ CCBE – El Consejo de la Abogacía Europea neboli Rada evropských advokátních komor, kterou reprezentuje více než 700 000 evropských advokátů ze všech 31 členských států, dále viz. <http://www.ccbe.org/index.php?id=2&L=2>

3. Vznik právního vztahu mezi advokátem a klientem

V právním řádu České republiky existuje trojí možnost vzniku vztahu mezi advokátem a klientem. Nejčastěji tento vztah vzniká na základě smlouvy uzavřené mezi advokátem a klientem, který oproti ostatním způsobům nejvíce naplňuje zásadu vzájemné důvěry, neboť klient si advokáta vybírá sám svou vlastní volbou a projevem důvěry v jeho schopnosti.⁸ Druhou možností je vztah vzniklý na základě rozhodnutí soudu a konečně třetím způsobem je založení na základě rozhodnutí předsedy Komory.

3.1. Odmítnutí klienta

Ještě před tím, než právní vztah mezi advokátem a klientem vznikne, může dojít k odmítnutí klienta poskytnout mu právní služby. Odmítnutí klienta je upraveno v § 18 a 19 ZA a v Etickém kodexu v čl. 8 v závislosti na tom, zda se jedná o právo či povinnost. Může nastat jednak před převzetím záležitosti klienta, tzn. před uzavřením smlouvy o poskytování právní pomoci, nebo poté, co již byla záležitost advokátem převzata. V prvním případě mluví ZA o odmítnutí poskytnutí právní služby, ve druhém o odstoupení od smlouvy o poskytování právní pomoci.⁹

V této části své diplomové práce nejprve rozeberu odmítnutí poskytnutí právní služby, kdežto odstoupení od smlouvy se budu věnovat až v části zánik vztahu mezi advokátem a klientem. V § 19 ZA je zakotveno pět případů, ve kterých je advokát povinen poskytnutí právních služeb odmítnout, jedná se o případy, kdy v téže věci nebo ve věci související již tento advokát nebo advokát, s nímž vykonává advokacii společně poskytnul služby někomu jinému, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy toho, kdo o poskytnutí právních služeb žádá.¹⁰

---

⁸ Pelikánová, I.: Smlouva mezi advokátem a klientem. Bulletin advokacie č. 8/1998, str. 68

⁹ Macková, A.: Právní pomoc advokátů a její dostupnost, Praha CH BECK, 2001, str. 132

¹⁰ Viz. také čl. 3.2.1 Kodexu CCBE, který stanoví, že advokát nesmí ve stejné záležitosti poskytovat rady, přijmout zastoupení ani jednat jménem dvou a více klientů, pokud je mezi těmito klienty nějaký střet zájmů, nebo pokud existuje nezanedbatelné nebezpečí vzniku takového střetu zájmů.

Jsou však i situace, kdy v době žádosti o právní službu takový rozpor objektivně neexistuje, nicméně pouze hrozí. Avšak i v této situaci čl. 7 odst. 3 Etického kodexu advokátovi ukládá, aby poskytnutí právních služeb odmítnul. Zda rozpor mezi zájmy klientů hrozil zjevně, se posoudí podle všech okolností případu, přičemž na advokátovu schopnost rozpoznat takový zjevně hrozící rozpor se budou klást nároky jako na schopnost průměrného odborníka.¹¹ Další obligatorní odmítnutí musí nastat, jestliže by informace, kterou má o jiném klientovi nebo o bývalém klientovi, mohla toho, kdo o poskytnutí právních služeb žádá, neoprávněně zvýhodnit. A dalším případem je, pokud se projednání věci zúčastnil advokát, případně osoba advokátovi blízká¹² a posledním případem obligatorního odmítnutí je, pokud zájmy toho, kdo o poskytnutí právních služeb žádá, jsou v rozporu se zájmy advokáta nebo osoby advokátovi blízké.

Mezi advokátem a klientem, kterému v důsledku odmítnutí poskytnutí právní služby vznikla újma, nevzniká žádný právní vztah, který by zakládal soukromoprávní odpovědnost advokáta a nelze ani dovodit, že by se dopustil dokonce občanskoprávního nebo jiného deliktu. Nicméně čl. 8 odst. 1 Etického kodexu advokátovi ukládá z hlediska jeho kárné odpovědnosti učinit přiměřená opatření k odvrácení závažné újmy, která žadateli o právní službu bezprostředně hrozí. Taková újma bude spočívat zejména v hrozícím zmeškání lhůty např. ve smyslu, že už by si žadatel žádného jiného advokáta najít nestihl. Přiměřeným opatřením se rozumí doporučení jiného advokáta, zprostředkování kontaktu s ním, nebo i pokud to nevyklučují kogentní předpisy zákona, může advokát sepsat podání, aby byla zachována lhůta s tím, že toto podání už si doručí žadatel o právní službu příslušnému orgánu sám. Na tomto případě můžeme spatřit i jistou podobnost s povinností lékaře učinit nezbytnou první pomoc v kritických případech.

Další případy odmítnutí poskytnutí právní pomoci dále rozvíjí další odstavce čl. 8 Etického kodexu. Advokát odmítne právní službu i v případě, kdy by jejím poskytnutím byly ohroženy zájmy osoby, které právní služby již poskytuje, jde o případy, kdy advokát

---

¹¹ Čermák, K.: Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky, text s komentářem, zvláštní číslo – listopad 1996, str. 30

¹² Viz. § 116 ObčZ

např. v dosud neskončené rozvodové věci zastupuje jednoho účastníka a druhý účastník v této věci ho požádá o poskytnutí právní služby v jiné věci, která s rozvodem nesouvisí. Advokát musí v zájmu zachování důvěry podle pravidla posoudit, jestli převzetím právní služby pro jiného klienta nepoškodí zájmy svého dosavadního klienta, v momentě, kdy tak usoudí, musí opět poskytnutí odmítnout. Výše zmiňovanými zájmy nejsou myšleny pouze zájem právní nebo majetkový, ale i zájem osobní, může to být tedy zájem původního klienta na utajení skutečnosti osobní nebo intimní povahy před advokátem, kterému by takové skutečnosti mohl vyrazit nový žadatel o právní službu.¹³ Čl. 8 tuto povinnost rozebírá ještě více, nařizuje totiž advokátovi, že musí odmítnout klienta i tehdy, kdyby ho poskytnutí další právní služby přetížilo více, než by byl schopný vykonat, tzn. že by nebyl schopen uspokojit nejen stávajícího, ale i všechny své ostatní současné klienty v rozsahu a kvalitě od něj očekávané. Neměl by totiž na všechno čas, úkony by byly provedeny laxně a tím by porušil i § 567 odst. 1 ObchZ, podle kterého má mandatář postupovat s odbornou péčí. Je to patrné i z kárné praxe, která uvádí, že je porušením povinnosti advokáta, jestliže ve vztahu ke svým klientům i k orgánům Komory projevuje zcela laxní přístup a přistupuje bez náležité odpovědnosti k plnění základních povinností advokáta.¹⁴ A k tomu všemu je advokát podle čl. 2.7 Etického kodexu advokátů v Evropské unii povinen jednat vždy v nejlepším zájmu klienta při respektování veškerých právních a etických předpisů a tyto zájmy je povinen klást před zájmy vlastní nebo zájmy ostatních kolegů z advokacie.

Advokát by měl být schopen poskytnout právní služby ve všech věcech, nicméně v současné době dochází k čím dál větší specializaci, což vyžaduje i znalosti cizích jazyků a cizích právních řádů a zkušenosti. Týká se to zejména práva cenných papírů, práva k nehmotným statkům, mezinárodního obchodního práva a arbitráží, pojišťovacího práva a tak podobně. Ve věci, v níž advokát nemá dostatek zkušeností nebo speciálních znalostí, poskytnutí právní služby odmítne, ledaže žadatel po vysvětlení souhlasí, aby právní služba

---

¹³ Čermák, K.: Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky, zvláštní číslo Bulletinu advokacie – listopad 1996, str. 30

¹⁴ Takto rozhodl kárný senát kárné komise České advokátní komory dne 11. 12. 1998 ve věci kárně obviněného JUDr. L. K., K 229/98

byla poskytnuta.¹⁵ Pokud klient souhlasí, advokát si zpravidla domluví spolupráci s jiným advokátem, třeba i zahraničním, nebo s jiným odborníkem ekonomickým, technickým a vědeckým, popř. spolupráci s překladateli, tlumočníky a znalci.

Advokát odmítne podle čl. 8 odst. 4 Etického kodexu poskytnutí právní služby i tehdy, brání-li mu v jejím řádném poskytnutí jeho zdravotní nebo psychický stav. Toto pravidlo se neuplatňuje automaticky při každém špatném zdravotním či psychickém stavu ať už pro nemoc nebo pouze pro vysoký věk, ale směřodatná je zde skutečnost, že advokát poskytnutí právní služby neodmítl, ačkoliv měl. Přičemž kárná praxe musí dbát na to, aby mezi nikoliv řádným poskytnutím právní služby a zdravotním nebo psychickým stavem advokáta byla v konkrétním případě příčinná soulednost.

A konečně v čl. 8 odst. 5 je stanoveno, že pokud vykonávají advokáti advokacii ve sdružení nebo ve veřejné obchodní společnosti, žádný z nich nepřevzme vědomě zastoupení klienta, jestliže by kterýkoli z advokátů musel právní službu takovému klientovi odmítnout, pokud by advokacii vykonával samostatně.

V rámci oboustranného právního vztahu mezi advokátem a klientem povinnosti jednoho subjektu právního vztahu odpovídá právo druhého subjektu. Advokát má tedy kromě povinnosti odmítnout poskytnutí právní služby také toto právo, jinak by to mohlo znamenat nepřiměřenou povinnost advokáta uzavřít smlouvu s každým žadatelem, který o poskytnutí právní služby stojí. Toto příslušné právo je zakotveno v § 18 odst. 1 ZA, kde se stanoví, že advokát může poskytnutí služby odmítnout, pokud nebyl podle zvláštních předpisů ustanoven nebo Komorou k poskytnutí právních služeb podle odstavce 2 určen. Ten, kdo nesplňuje podmínky pro ustanovení advokáta soudem podle zvláštních právních předpisů a ani se nemůže domoci poskytnutí právních služeb podle tohoto zákona, má právo, aby mu Komora na základě jeho včasného návrhu advokáta určila. V téže věci však může být žadateli určen Komorou advokát pouze jednou, to neplatí, odmítne-li v této věci dříve určený advokát poskytnout právní služby z důvodů uvedených v § 19.¹⁶

---

¹⁵ Čl. 8 odst. 3 Etického kodexu

¹⁶ §18 odst. 2 ZA

Etika výkonu advokacie stanovuje pro každého advokáta jako základní povinnost neodmítat klienta pro jeho momentální postavení, každý člověk má právo, aby mu byla poskytnuta právní služba tam, kde to jeho životní situace vyžaduje. Nicméně chceme-li dosáhnout toho, aby výkon profese advokátů byl na odpovídající etické úrovni, nelze se spoléhat pouze na profesionální etiku. Vztah mezi advokátem a klientem tak musí být regulován právem, tedy závaznými a vynutitelnými pravidly.¹⁷ Na jedné straně tedy Etický kodex říká, že by advokát poskytování právní služby odmítat neměl, na druhé ZA výslovně advokátovi toto právo přiznává. Posouzení tak zůstává na advokátovi. Může se stát, že po něm klient bude vyžadovat takovou právní službu, se kterou advokát nemá prozatím žádné zkušenosti, proto je v zájmu klienta rozumné poskytnutí právní služby odmítnout s tím, že mu navrhne určitý postup ve formě doporučení jiného advokáta apod., jak jsem se již výše zmiňoval. Dalším typickým příkladem práva advokáta odmítnout poskytnutí právní služby je ten, kdy mezi advokátem a potencionálním klientem nedojde buď ke vzájemné shodě týkající se odměny advokáta, protože každý může mít zajisté jinou představu, anebo se jednoduše klient jeví jako nedostatečně finančně zajištěný a tímto vznikne advokátovi důvodné podezření, že by mu ani náležitá odměna klientem zaplacená nebyla. K odmítnutí poskytnutí právní služby může advokát dojít i na základě negativních zkušeností s klientem. Pokud advokát v minulosti s klientem spolupracoval a právní vztah mezi nimi byl velice problematický z hlediska komunikace, nepochopení nebo z důvodu, že klient včas nepodával advokátovi nové informace, neřídil se pokyny, radami a doporučeními advokáta nebo naopak zatěžoval advokáta nad rámec jeho časových možností, bude pro advokáta také mnohem strategičtější, když s klientem nebude chtít opětovně spolupracovat ohledně jiné věci a odmítne ho. Ovšem i na tento případ se vztahuje čl. 8 odst. 1 Etického kodexu.

---

¹⁷ Nykodým Jiří: Fungování advokáta – právní a morální závazky ke klientům, BA 6/7, 2000, str. 10

3.2. Vznik právního vztahu na základě smlouvy

Pokud k odmítnutí poskytnutí právní služby nedojde, vzniku právního vztahu mezi advokátem a klientem nic nebrání. Jak jsem již zmínil, vztah advokáta a klienta vzniká nejčastěji smlouvou a to smlouvou o poskytování právních služeb. Pro přesnější vymezení tohoto smluvního typu se použijí taková ustanovení zákona, která upravují závazky jim nejbližší, pokud samotná smlouva nestanoví jinak. Těmito ustanoveními jsou ustanovení o smlouvě mandátní (§ 566 n. ObchZ) a ustanovení o smlouvě příkazní (dle § 724 n. ObčZ).

Zvláštností smlouvy o poskytování právních služeb je specifická povaha vzájemného vztahu smluvních stran. Advokát uzavírá smlouvu jako profesionál, jenž si získal důvěru svého klienta. Důvěra je natolik velká, že klient advokátovi svěřil obstarání své záležitosti. Klient, který je někdy neznalý a dezorientovaný a jindy je naopak zkušeným obchodníkem, bude právem předpokládat, že ve své smlouvě s advokátem nebude obětí zneužívajících praktik. Pokud by se tak stalo, byla by to neklamná známka jeho omylu při výběru advokáta.¹⁸

Ve své diplomové práci se převážně budu zabývat vztahem advokáta a klienta podle mandátní smlouvy, tedy dle § 566 a násl. ObchZ, tj. primárně případy, kdy klient požaduje poskytnutí právních služeb v souvislosti se svou podnikatelskou činností.

3.3. Úprava mandátní smlouvy

Mandátní smlouva je upravena ve III. části obchodního zákoníku v ustanoveních § 566 až § 576. Mandátní smlouvou se zavazuje mandatář, že pro mandanta na jeho účet zařídí za úplaty určitou obchodní záležitost uskutečněním právních úkonů jménem mandanta nebo uskutečněním jiné činnosti, a mandant se zavazuje zaplatit mu za to úplatu.¹⁹ Podstatnými

---

¹⁸ Pelikánová, I.: Smlouva advokáta s klientem, Bulletin advokacie č. 8/1998, str. 68

¹⁹ § 566 odst. 1 ObchZ

částmi mandátní smlouvy ve smyslu ustanovení §269 odst. 1 ObchZ jsou přesné označení smluvních stran, přesné určení zařizované obchodní záležitosti, závazek mandatáře, že pro mandanta zařídí za úplatu určitou obchodní záležitost (uskutečněním právních úkonů jménem mandanta nebo uskutečněním jiné činnosti), a nakonec závazek mandanta zaplatit mu za to úplatu (výše úplaty sjednána být nemusí; je-li zařizování záležitosti předmětem činnosti mandatáře, pak platí vyvratitelná domněnka, že úplata byla smluvena). Smlouva mandátní je typickým obchodně-právním institutem upravujícím vztah mezi dvěma podnikateli. V porovnání s právními předpisy států kontinentálního práva obdobný smluvní typ není v odvětví obchodního práva jiných států obsažen a tyto právní řády vystačí s úpravou smlouvy příkazní dle občanských zákoníků.

Ve III. části ObchZ platí široká smluvní volnost, kdy se strany mohou od ustanovení této části zákona odchýlit nebo její ustanovení vyloučit s výjimkou ustanovení vyjmenovaných v § 263 ObchZ. V tomto ustanovení však není pro smlouvu mandátní uvedeno žádné ustanovení, proto je smluvní řešení konkrétních smluv velmi otevřené. Strany se ovšem nemohou odchýlit při uzavírání mandátní smlouvy od základního ustanovení mandátní smlouvy, tedy od § 566. To v českém ObchZ vyplývá z § 263 odst. 2. Dále se nelze odchýlit od ustanovení III. části ObchZ, které předepisují povinnou písemnou formu právního úkonu. Jak tedy z výše uvedeného vyplývá, právní úprava mandátní smlouvy je zásadně dispozitivní. V praxi je velice často používaná advokáty, notáři i řadou jiných subjektů, kteří je uzavírají jako mandatáři.²⁰

Mandátní smlouva nevyžaduje ke své platnosti písemnou formu, v praxi se vyskytují mandátní vztahy založené jak písemnou, tak i ústní smlouvou. Zejména záleží na jejím účelu, rozsahu záležitosti zařizované mandatářem pro mandanta a délce trvání mandátního vztahu. U krátkodobých mandátních vztahů se často vyskytne situace, kdy existenci mandátního vztahu, založeného ústní smlouvou mezi mandantem a mandatářem, dokládá

---

²⁰ Marek, K.: Mandátní smlouva, AD NOTAM, 4/2006, str. 113

jen písemná plná moc, vystavená mandantem ve prospěch mandátáře pro třetí osoby, s nimiž mandatář bude jednat při vyřizování dohodnuté záležitosti.²¹

Mandátní smlouva obecně patří do rámce těch smluv, jejichž podstatou je jednání za jiného především na základě zmocnění,²² kterým se rozumí pověření advokáta k vlastnímu zastupování. Plná moc je jednostranný právní úkon (obvykle formou deklaratorní listiny), kterým zmocnitel (zastoupený) dává třetím osobám na vědomí, že zmocněný (zástupce) je oprávněn za něj v určitém rozsahu jednat.²³ Je to tedy osvědčení existence práva určité osoby zastupovat osobu jinou. Plná moc je buď generální neboli všeobecná, která opravňuje zmocněnce ke všem právním úkonům, nebo je zvláštní neboli speciální, která omezuje oprávnění zmocněnce pouze na jediný právní úkon anebo na některý druh právních úkonů. Dohoda o plné moci je potom dvoustranným právním úkonem mezi klientem a advokátem, na jejímž základě vzniká právní poměr zastoupení. Jedná se o zastoupení přímé, které se vyznačuje tím, že advokát jedná jménem klienta a na klientův účet, tzn., že právní následky tohoto jednání jsou přičítány přímo klientovi. Opačným případem je zastoupení nepřímé, kdy zástupce činí vlastní prohlášení vůle, jedná jménem svým, avšak ne na cizí účet, tj. na účet zastoupeného.²⁴ O zastoupení na základě plné moci pojednává ve své třetí hlavě ObčZ, konkrétněji v § 31 a násl., ve kterých je zakotveno, že při právním úkonu je možné dát se zastoupit fyzickou nebo právnickou osobou.

ObchZ obsahuje ustanovení o plné moci v § 568, kde je stanoveno, že mandatář je povinen zařídit záležitost osobně, jen jestliže to stanoví smlouva. Mandant si osobu mandátáře volí zejména proto, že má k němu důvěru, pokud jde o jeho schopnosti a pečlivost. Proto si mandant může ve smlouvě vyhradit, že mandatář zařídí záležitost osobně, pokud však toto ustanovení ve smlouvě není, může mandatář zařídit záležitost zcela nebo zčásti použitím jiné osoby. Poruší-li mandatář tuto povinnost, odpovídá za

---

²¹ Bělohávek, A.: Vzor smlouvy mandátní, Právní rozhledy 7/1994

²² Štenglová I.: Komentář k obchodnímu právu, 12. vydání, Praha 2009, str. 1138

²³ <http://business.center.cz/business/pojmy/p1207-plna-moc.aspx>

²⁴ Knappová M., Švestka J. a kol.: Občanské právo hmotné, Svazek I., Třetí aktualizované a doplněné vydání, ASPI Praha, 2002, s. 199

škodu tím způsobenou mandantovi. V odstavci 3 téhož paragrafu je zakotveno, že vyžaduje-li zařízení záležitosti uskutečnění právních úkonů jménem mandanta, je mandant povinen vystavit včas mandatáři písemně potřebnou plnou moc, jejíž náležitosti vyplývají z ObčZ, jak jsem se již výše zmínil.

3.4. Základní rozdíly mezi mandátní a příkazní smlouvou

V této části nastíním základní rozdíly mezi mandátní a příkazní smlouvou. Předmětem příkazní smlouvy je závazek advokáta jako příkazníka obstarat pro klienta (příkazce) určitou věc, nebo vykonat jinou činnost v oblasti faktické nebo právní. Povinností advokáta je provést činnost řádně a včas, není však již odpovědný za výsledek. Předmětem mandátní smlouvy je zařízení určité obchodní záležitosti, které může spočívat v právních úkonech nebo v jiné činnosti. Obchodní záležitost je taková, která souvisí s podnikatelskou činností mandanta. U mandátní smlouvy mandatář musí vždy jednat jménem mandanta a nepřipadá v úvahu nepřímé zastoupení, které je u příkazní smlouvy. Další odlišností je úplatnost, zatímco smlouva mandátní je vždy úplatná, smlouva příkazní úplatná být může i nemusí. Pokud by nebyla ve smlouvě výslovně stanovena výše odměny, ale smlouva by jinak vykazovala její znaky, platí podle odst. 2 § 566 ObchZ vyvratitelná právní domněnka, že si strany úplatu sjednaly. Jestliže by bylo ve smlouvě stanoveno, že mandatář zařídí obchodní záležitost bezplatně, nešlo by již o smlouvu mandátní, neboť by nebyl naplněn pojmový znak smlouvy. Jednalo by se tak o smlouvu příkazní za splnění ostatních podmínek.

Smlouva mezi advokátem a klientem se nazývá podle ZA smlouvou o poskytování právní pomoci, ale svojí podstatou jde buď o smlouvu příkazní anebo o smlouvu mandátní. Záleží zde na tom, jestli je smlouva uzavíraná mezi podnikateli ve smyslu § 2 odst. 2 ObchZ, nebo mezi fyzickými osobami nepodnikateli. Mandátní smlouva patří mezi tzv. relativní obchody, tudíž její použití bude závislé na povaze subjektů smlouvy. Mandátní smlouvu lze uzavřít jen mezi podnikateli, jestliže při vzniku závazkového vztahu je zřejmé s přihlédnutím ke všem okolnostem, že se týká jejich podnikatelské činnosti, což je u

advokáta zřejmě, neboť je podnikatelem ve smyslu § 2 odst. 2 ObchZ. Zatímco příkazní smlouva bývá uzavírána mezi fyzickými osobami nepodnikateli. Mandátní smlouvou se však mohou řídit i vztahy mezi nepodnikateli, pokud je však aplikace ObchZ stranami dohodnuta.²⁵

Další rozdíl ve smlouvách můžeme spatřit v požadované kvalitě na plnění povinností. Ve smlouvě příkazní je příkazník povinen jednat pouze podle svých schopností a znalostí a nároky na kvalitu se budou zvyšovat, pokud bude příkazník vykonávat příkaz v rámci svého předmětu podnikání. V tom případě by se úroveň kvality měla dostat na odbornou péči tak, jak je tomu právě u mandátní smlouvy, kde mandatář je povinen postupovat při zařizování záležitostí s odbornou péčí podle § 567 odst. 1 ObchZ. Při osobním výkonu příkazu u příkazní smlouvy vyplývá z § 726 ObčZ, že příkazník je povinen provést příkaz osobně. Svěřil-li provedení příkazu jinému, odpovídá, jako by příkaz prováděl sám; dovolil-li však příkazce, aby si ustanovil zástupce, nebo byl-li tento nezbytně nutný, odpovídá příkazník pouze za zavinění při volbě zástupce. Naopak u mandátní smlouvy je mandatář povinen zařídit záležitost osobně pouze, pokud tak stanoví smlouva. Společným znakem pro oba typy smluv je potom ten, že zákony nevyžadují ani pro jednu ze smluv zvláštní formu, tzn. mohou být uzavřeny písemně i ústně, příp. též konkludentním způsobem. Pouze v případě, kdy by předmět smlouvy spočíval v právních úkonech, pro něž je předepsána písemná forma, bylo by nutné smlouvu uzavřít písemně.²⁶

3.5. Vznik právního vztahu na základě rozhodnutí soudu a na základě rozhodnutí

České advokátní komory

Jak jsem zmínil již výše, právní pomoc musí být v demokratickém právním státě dostupná každému. V praxi se ovšem vyskytují případy, kdy je uzavření smlouvy o poskytnutí právních služeb nějakým faktorem zkomplikováno, či dokonce znemožněno, tak

---

²⁵ § 262 odst. 1 ObchZ

²⁶ Smlouva příkazní a mandátní smlouva, Právní rádce 12/2001, str. 39

např. při zákazu poskytnutí právních služeb pro střet zájmů, odmítnutí poskytnutí právní služby, ale zejména je to nedostatečnými finančními prostředky klienta.²⁷ Proto je důležité stanovit právními předpisy určitý mechanismus, který zaručí dostupnost právní pomoci skutečně každému. V řízení před soudy je tak občanovi, který nemá dostatek finančních prostředků, dána určitá možnost získat momentálně bezplatnou právní pomoc v případě nutné obhajoby v trestním řízení a v občanskoprávním řízení tam, kde rozhodne předseda senátu, že účastník by měl být zastoupen advokátem.²⁸ Nejčastěji vzniká právní vztah na základě rozhodnutí soudu v trestním řízení, kdy je obhájce soudem ustanoven v souladu s §§ 38-40 TŘ a to na dobu, po kterou trvají důvody tzv. nutné obhajoby. Méně obvyklým je potom ustanovení zástupce předsedou soudu v řízení civilním.²⁹

V ostatních trestních věcech, v nichž nejsou dány případy nutné obhajoby nebo kde má občan postavení poškozeného, zejména však v řízení před správními úřady, pak zůstává občanovi bez finančních prostředků na advokáta pouze možnost, která je dána ustanovením § 18 odst. 2 ZA.³⁰ Pakliže nejsou dány důvody pro odmítnutí uvedené v § 19 téhož zákona, je Komorou určený advokát povinen právní služby poskytnout za stanovených podmínek. V praxi se však objevila otázka, zda opatření Komory podle § 18 odst. 2 ZA má stejnou povahu a stejné důsledky, jako ustanovení obhájce soudem podle § 38 TŘ nebo ustanovení zástupce podle § 30 odst. 2 OSŘ. Na rozdíl od ustanovení soudem nemá určení advokáta Komorou podle § 18 odst. 2 ZA povahu aktu, který by zakládal právní vztah zástupce a zastoupeného, ale je pouze příkazem konkrétnímu advokátovi poskytovat právní službu, což je realizací ústavního práva na právní ochranu, obsaženého v ust. čl. 37 odst. 2 LZPS. Na základě tohoto určení má advokát vůči žadateli povinnost poskytnout určitou právní službu, plnění této právní služby ovšem nemusí být stejné s přáním žadatele, resp. s jeho představami o určitém právním úkonu anebo zastoupení v právní věci. Podle § ZA je totiž

---

²⁷ Patěk, D.: Vztah advokáta a klienta, Právní rádce č. 2/2005, str. 6

²⁸ Ondruš, R.: Bezplatné právní zastupování v České republice (úvaha de lege ferenda), Bulletin advokacie 6-7/2001

²⁹ Je to umožněno v § 30 OSŘ, za situace, kdy účastník splňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků (§ 138 OSŘ), musí o to požádat a vyžaduje-li to ochrana jeho zájmů.

³⁰ „Ten, kdo nesplňuje podmínky pro ustanovení advokáta soudem podle zvláštních právních předpisů a ani se nemůže domoci poskytnutí právních služeb podle tohoto zákona, má právo, aby mu Komora na základě jeho včasného návrhu advokáta určila.“

advokát povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta, nikoliv jakékoliv zájmy nebo jakékoliv požadavky. Otázka je tedy řešena tak, že samotným určením advokáta nevniká vztah, odpovídající příkazní smlouvě podle ObčZ nebo mandátní smlouvě podle ObchZ a toto určení nenahrazuje udělení plné moci klientem a neodpovídá svým charakterem ustanovení zástupce či obhájce soudem podle procesním předpisů.³¹

---

³¹ Ježek, V.: Právní povaha určení advokáta podle § 18 odst. 2 ZA, Bulletin advokacie č. 8/1999

4. Obsah právního vztahu mezi advokátem a klientem

Každý advokát získává po zapsání do seznamu advokátů oprávnění vykonávat advokacii na celém území České republiky. Dnem zápisu mu tak vzniká celá řada práv a právních a morálních povinností stanovených zákonem a stavovskými předpisy. Jde o práva a povinnosti ve vztahu s orgány profesní samosprávy, s tuzemskými i zahraničními klienty, s ostatními advokáty a s dalšími orgány a institucemi či jednotlivci. Právní úprava je konkretizována poměrně detailně jednak v samotném ZA - především v hlavě III., ale také na základě § 53 ZA ve stavovských předpisech, zejména pak v Etickém kodexu. A tak ani česká advokacie není výjimkou z pravidla, že příslušníci této profese na sebe, vzhledem ke svým závazkům vůči veřejnosti, berou větší rozsah povinností, než který je stanoven pro ostatní.³²

Právní úprava výkonu advokacie obsahuje na rozdíl od jiných soukromoprávních vztahů značné množství kogentních ustanovení, zejména potom těch, která se týkají povinností advokáta ve vztahu ke klientovi. Do tohoto vztahu zasahuje i množství prvků veřejnoprávní povahy, což je dáno ústavním základem práva na právní pomoc. Je přitom třeba vyzdvihnout, že vztah mezi advokátem a jeho klientem je vztahem synallagmatickým, což znamená, že obě strany mají navzájem postavení dlužníků a věřitelů. Jsou to tedy takové právní vztahy, v nichž za hodnotu poskytnutou stranou jednou je strana druhá povinna poskytnout protihodnotu.³³

Advokát nemá práva a povinnosti pouze ve vztahu ke klientovi, ale také ve vztahu k soudům a soudcům a k ostatním advokátům. V této části budu pojednávat nejdříve o právech a povinnostech ve vztahu advokát – klient, a to tím způsobem, že uvedu jednotlivé povinnosti advokáta a tím tak vymezím práva klienta a poté práva advokáta, která odpovídají povinnostem klienta. Poté se budu zabývat právy a povinnostmi i vůči jiným subjektům.

---

³² Schelle K., Schelleová I.: Právní služba, Praha 2005, str. 12

³³ Knappová, M., Švestka, J. a kolektiv: Občanské právo hmotné, Svazek I., ASPI Praha, 2002, str. 156

4.1. Povinnost chránit a prosazovat zájmy klienta

Povinnost chránit a prosazovat zájmy klienta je univerzální a zároveň pro celý právní vztah také směrodatná. Své místo má v § 16 odst. 1 ZA a také v jeho souvislosti v čl. 6 odst. 1 Etického kodexu, kde je dále rozvedeno, že oprávněné zájmy klienta mají přednost před vlastními zájmy advokáta i před jeho ohledem na jiné advokáty. Právy a oprávněnými zájmy klienta lze rozumět vše, co se týká právní služby advokáta. Mezi práva a oprávněné zájmy klienta tudíž náleží nejen právo na poskytování právních porad a na zastupování před soudy a jinými orgány, ale také právo na to, aby advokát komunikoval s osobami, jejichž zájmy jsou v rozporu se zájmy klienta (resp. s jejich právními zástupci), napomáhal smírnému řešení problémů klienta a poskytoval klientovi i další potřebné služby.³⁴ Tyto služby však advokát musí poskytovat jen v rámci zákona, sám je také vázán právem, proto ho nikdo nemůže nutit k sepsání zjevně nepřipustné nebo nedůvodné ústavní stížnosti nebo napomáhat v zahlazování činu. Vlastními zájmy advokáta se myslí ty, které se týkají jeho podnikatelské činnosti, tedy zájem na zisku, rozvoji advokátní kanceláře, ale také jeho zájmy soukromé, do kterých se řadí zájmy rodinné, vědecké, studijní nebo osobní odpočinek.

Výklad čl. 6 odst. 1 Etického kodexu je třeba brát ovšem tak, že oprávněné zájmy klienta nemohou být upřednostňovány před vlastními zájmy advokáta vždy, zejména v tom smyslu, kdy toho bude klient zneužívat. Tak například z praxe jsou známy případy, kdy se klient nedomáhá právní pomoci v kanceláři, ale v bydlišti advokáta, a navíc k tomu v nočních hodinách, a to i přesto, že se nejedná o věc naléhavého charakteru.

Proto na ochranu advokáta lze mít za to, že advokát sice musí upřednostňovat oprávněné zájmy klienta před svými osobními zájmy, nelze z toho však vyvozovat povinnost advokáta klientovi pomoci vždy a všude, ale pouze tehdy, je-li jeho požadavek důvodný a v dané chvíli také vhodný. Stejně neoprávněný zájem klienta bude, trvá-li na okamžitém podání žaloby, když se advokát protistrany k věci v poskytnuté lhůtě nevyjádřil v důsledku

---

³⁴ Jančarová, M.: Práva a povinnosti ve vztahu advokáta a klienta, Bulletin advokacie 10/2000, str. 44

odůvodněné nepřítomnosti, aniž klientovi hrozí nějaká újma z přiměřeného prodloužení lhůty.³⁵ Zájmy klienta tak mohou být chráněny pouze pokud jsou v souladu se zákonem, dobrými mravy a v souladu se slušností k osobním zájmům klienta.

Povinnost advokáta vykonávat činnost podle mandátní smlouvy v souladu s klientovými zájmy je dána také v § 567 odst. 2 ObchZ, blíže k tomu se vyjádřím v následující kapitole o povinnosti řídit se pokyny klienta.

4.2. Povinnost řídit se pokyny klienta

Povinnost řídit se pokyny klienta je v ZA zakotvena ve stejném paragrafu a odstavci, jako povinnost chránit a prosazovat zájmy klienta, tedy v § 16 odst. 1. Klient je ten, kdo potřebuje pomoci vyřešit určitý právní problém, proto se nechává zastoupit advokátem jakožto profesionálem v oblasti práva. Zastoupením však nepozbývá pravomoci rozhodovat, jak se bude v daném případě postupovat, zůstává i nadále „vrchním velitelem“, kdy na základě jeho pokynu se věc bude nějakým směrem ubírat. Advokát by měl de facto pouze předložit různé alternativy řešení dané právní věci i s uvedením všech očekávaných výhod a nevýhod nebo navrhnout řešení nejvhodnější, čemuž odpovídá i povinnost advokáta na základě čl. 9 odst. 1 Etického kodexu řádně informovat klienta, o které se zmíním podrobněji v následující povinnosti. Konečné slovo, tedy samotné rozhodnutí, by mělo náležet klientovi a je vyloučeno, aby si advokát sám zvolil určité řešení a klientovi to poté pouze stroze oznámil.

Může nastat situace, kdy klientův pokyn není sice nezákonný nebo v rozporu se stavovskými předpisy, ale je pro danou situaci zbytečný, v tom případě se advokát tímto pokynem řídit má, nicméně by měl klienta na nepotřebnost takového pokynu upozornit a doporučit mu jiné řešení. Tímto se zabýval také kárný senát Komory ve svém rozhodnutí

---

³⁵ Černák, K.: Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů ČR, text s komentářem, Bulletin advokacie, zvláštní číslo – listopad 1996, str. 27

uvedené v Bulletinu advokacie č. 8/1998, které uznalo advokáta vinným z porušení této povinnosti, jelikož soudu odmítl předložit důkazní materiál vypracovaný klientem s odůvodněním, že dotyčný materiál nevystihoval podstatu sporu a jeho předložení považoval za neúčelné. Kárný senát dospěl k závěru, že v podobných případech se jeví jako vhodné sepsat s klientem záznam, upozornit ho na nevhodnost navržených důkazů, vyjádřit stanovisko advokáta a pokud i nadále přes nesouhlas advokáta klient na předložení důkazu trvá, měl by advokát důkaz předložit a své zastoupení případně ukončit.

V § 16 odst. 1 věty druhé ZA je stanovena velice důležitá výjimka z advokátovy vázanosti pokyny. Pokyny klienta není advokát totiž vázán, jsou-li v rozporu s právním nebo stavovským předpisem. O tom musí advokát klienta přiměřeně poučit. Je to dáno tím, že advokát je stejně jako kdokoliv jiný vázán právním řádem ČR a klient po něm tudíž jako po žádné jiné osobě nemůže požadovat, aby jednal v rozporu se zákonem a tím mu přivodil nějaký prospěch.

V § 567 ObchZ je taktéž stanovena závaznost pokynů mandanta. Mandant má v daném vztahu dominantní postavení a mandatář jednajícím jménem mandanta je v podstatě pouze jeho výkonnou rukou. I přesto, že je mandatář vybaven profesionálními znalostmi³⁶, zákon mu nařizuje řídit se pokyny a příkazy mandanta a pochopitelně v souladu s jeho zájmy.³⁷ K tomu, aby mandatář plnil svoji povinnost vyplývající z mandátní smlouvy, tedy jednat podle pokynů mandanta, musí tyto pokyny znát. Příkaz ve smlouvě by měl být tedy určitý, jasně by měl být vyjádřen mandantův zájem a smlouva by měla obsahovat i pokyny pro mandatáře závazné.³⁸ Mandatář je povinen oznámit mandantovi všechny okolnosti, které zjistil při zařizování záležitosti a jež mohou mít vliv na změnu pokynů mandanta. Postupně tedy může docházet k upřesňování pokynů a to zejména z toho důvodu, že by mohlo být

---

³⁶ V § 567 odst. 1 ObchZ je stanovena povinnost pro mandatáře, aby při zařizování záležitostí postupoval s odbornou péčí, ovšem i kdyby zákon mandatáře tuto povinnost výslovně neuložil, dala by se tato povinnost vyvodit již z jeho profesní odpovědnosti.

³⁷ K tomu rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 25. 5. 2005, sp. zn. K 75/04, kdy komise rozhodla, že jde o závažné porušení povinností advokáta, jestliže v rozporu s pokyny klientky neprovede úkony a dokonce na žádosti klientky o informace nepravdivě tvrdí, že konkrétní úkony provedl.

³⁸ Štenglová, I.: Komentář k obchodnímu právu, Praha 2009, str. 1278

respektování původních pokynů spíše na újmu mandantových zájmů vzhledem k neustálému vývinu právního stavu věci.

§ 567 odst. 3 ObchZ stanoví, že mandatář se může od pokynů mandanta odchýlit jen tehdy, je-li to naléhavě nezbytné v zájmu mandanta a mandatář nemůže včas obdržet jeho souhlas. Ani v těchto případech se však mandatář nesmí od pokynů odchýlit, jestliže je to zakázáno smlouvou nebo mandantem. Je otázkou, zda a za jakých okolností by takový absolutní zákaz mohl mandatář překročit a jaké důsledky by to v mandátním vztahu mohlo mít. Mandatář by tak jednal na svůj vrub, ovšem pokud by tím odvrátil nesporně hrozící škodu nebo získal pro mandanta prospěch, mohlo by dojít na vypořádání podle ustanovení § 742 n. ObčZ o jednatelství bez příkazu.³⁹ Pokud by mandatář nerespektoval pokyny mandanta v případech, které by nebyly v zájmu mandanta, porušoval by smluvní závazek a odpovědnost za případnou škodu by nesl sám.

Advokát se tedy sám od sebe nemůže rozhodnout, zda pokyn splní nebo nesplní. Pouze jedna možnost mu dovoluje, aby pokyn mandanta mohl odmítnout a tou je právě rozpor se zákonem nebo etickým předpisem. Ve všech jiných případech je odmítnutí advokáta splnit příkaz porušením jeho povinností a může za to být kárným senátem potrestán.

Korespondujícím právem by mohlo být advokátovo právo na součinnost od klienta, které je blízké právu na informace od klienta. V ZA není přímo stanovena žádná povinnost klienta s advokátem spolupracovat, ale nepřímo se tím zabývá § 20 odst. 2 ZA, ve kterém se stanoví, že advokát je oprávněn odstoupit od smlouvy o poskytování právních služeb či požádat Komoru o určení jiného advokáta, dojde-li k narušení nezbytné důvěry mezi ním a klientem nebo neposkytuje-li klient potřebnou součinnost. Ve vztahu mezi advokátem a klientem hraje vzájemná důvěra i součinnost klienta významnou roli. Klient se u advokáta může spolehnout na plnou důvěru v jeho odbornou znalost, v jeho schopnosti, v jeho obratnost, v to, že se jeho věci věnuje s plnou intenzitou a nakonec i v to, že advokát jeho

---

³⁹ ObchZ tento vztah samostatně neupravuje a spoléhá na jeho úpravu v ObčZ a to i pro případy, že na obou stranách tohoto právního vztahu jsou podnikatelé.

důvěry nezneužije.⁴⁰ Aby ovšem advokát mohl řádně vykonávat ochranu práv a chráněných zájmů klienta, musí mít zase on možnost spolehnout se na klientovu součinnost a předávání informací. V případech, kdy součinnost mezi advokátem a klientem přestane být dostatečná, je tedy zákonem poskytnuta možnost odstoupit od smlouvy o poskytování právní pomoci. Tou se ale podrobněji budu zabývat ke konci své diplomové práce.

4.3. Povinnost informovat svého klienta

Povinnost advokáta informovat svého klienta je zakotvena v čl. 9 odst. 1 Etického kodexu, kde je začleněna do okruhu povinností v průběhu poskytování právní služby. Advokát v rámci této povinnosti informuje o skutečnostech týkajících se postupu vyřizování věci klienta, navrhuje další možné kroky a poskytuje vysvětlení a další podklady a to z toho důvodu, aby klient mohl uvážit své další příkazy.⁴¹ „Věcí klienta se rozumí jakákoliv významnější událost, která může jakkoliv ovlivnit její budoucí vývoj, tedy např. stanovisko protistrany nebo jiných účastníků řízení, výzvy, oznámení a rozhodnutí příslušných orgánů řízení, i nevyžádané reakce třetích osob na věc atp. Rozumí se tím však i postup práce samotného advokáta, tedy třeba informace o přípravě konceptu nebo konečného vyhotovení nějaké listiny, včetně informace o tom, že advokát nemůže dodržet termín prací sjednaný s klientem a žádá o prodloužení tohoto termínu.“⁴²

Tato povinnost začíná již před uzavřením smlouvy o poskytování právních služeb, neboť advokát musí informovat svého potencionálního klienta jednak o přibližných nákladech za svoji službu a jednak by měl provést právní rozbor věci. Pokud by v něm došel k závěru, že by klientovy šance na výhru při případném sporu byly minimální, opět

---

⁴⁰ Rubeš, J.: O některých etických zásadách každodenní práce soudce a advokáta, Bulletin advokacie 11-12/2003, str. 27

⁴¹ Kárný senát kárné komise dne 6. září 2007 konstatoval, že jde o závažné porušení povinností advokáta, jestliže neinformuje řádně klienta, dokonce přes jeho opakované žádosti.

⁴² Citace: Čermák, K.: Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky, text s komentářem, Bulletin advokacie – zvláštní číslo z listopadu 1996, str. 32

musí tuto skutečnost klientovi sdělit i za cenu toho, že k uzavření smlouvy o poskytování právních služeb nedojde.

Zásadní podmínkou je pravdivost informací. Ustanovení § 16 odst. 2 ZA stanoví, že je advokát povinen při výkonu advokacie jednat čestně a svědomitě. V rozporu s tímto ustanovením bude advokát jednat tehdy, pokud vědomě sdělí klientovi nepravdivé informace a to ať již zcela nebo pouze částečně. Druhá základní podmínka je úplnost informací, která zahrnuje jednak informace o faktickém současném stavu, ale i informace o možnosti dalšího postupu. Advokát neinformuje klienta pouze o tom, na co se ho klient výslovně ptá, ale zpravidla o všem, s čím je daná právní věc spojena a dále o veškerých zákonných možnostech pro uplatnění jeho práv, i když může být jejich význam pro práva klienta zanedbatelný.⁴³ Posledním důležitým pravidlem je včasné poskytnutí informací, tím se rozumí, že informace má být klientovi předána před uplynutím určité lhůty. Zejména k tomu, aby byla klientovi poskytnuta dostatečná doba k tomu, aby zvážil podniknutí dalších případných kroků.⁴⁴ Podání včasné informace je důležité v případě, kdy je advokátovi doručeno rozhodnutí, proti kterému je možné podat opravný prostředek. Pokud tak advokát neučiní, dopustí se závažného pochybení, což také konstatoval kárný senát České advokátní komory v rozhodnutí uveřejněném v Bulletinu advokacie č. 8 z roku 1998, který uznal advokáta vinným, protože včas takto svého klienta neinformoval. Včasnost informace se neomezuje pouze na možnost použití řádných opravných prostředků, ale i na použití mimořádného opravného prostředku či na podání stížnosti k Ústavnímu soudu ČR.

Vyřizování záležitosti klienta musí být pečlivé, rychlé a přesné. Pokud se klient nedostaví na jednání, musí být o obsahu tohoto jednání dostatečně informován. Pokud by totiž nebyl, může to klienta značně poškodit nebo ztížit jeho právní postavení a tím by se zajisté důvěra mezi advokátem a klientem nezpevnila, ale naopak podlomila. Z toho vyplývá, že povinnost informovat klienta je jeden z klíčových principů vztahu mezi advokátem a klientem. Na jejím základě a při využití všech informací poskytnutých

---

⁴³ Tak konstatoval kárný senát České advokátní komory v rozhodnutí ze dne 12. 4. 1996, uveřejněné v Bulletinu advokacie 2/1998, str. 58

⁴⁴ Jančarová, M.: Práva a povinnosti ve vztahu advokáta a klienta, Bulletin advokacie 10/2000, str. 46

advokátovi klientem a naopak lze zajistit efektivní spolupráci mezi nimi a zejména tím vznikne vzájemná důvěra, která vede k dosažení co nejlepšího výsledku pro klienta.

S povinností advokáta informovat klienta plně koresponduje právo na úplné a pravdivé informace od klienta. Pokud má dosáhnout advokát dobrého výsledku, pravděpodobněji se tak stane, pokud bude mít více relevantních informací než za stavu, když mu je klient bude zatajovat, nebo záměrně říkat nepravdivě. Advokát není podle ustanovení čl. 6 odst. 3 Etického kodexu oprávněn pravdivost nebo úplnost skutkových informací poskytnutých klientem bez jeho souhlasu ověřovat. Má-li o jejich pravdivosti nebo úplnosti důvodnou pochybnost, poučí klienta o možných právních důsledcích použití takové informace.⁴⁵ Aby byl vztah důvěry mezi advokátem a klientem oboustranný, má advokát právo, aby ho klient pravdivě informoval, nic podstatného mu nezatajil a především, aby mu nesdělil informace, které by byly v rozporu se skutečností. Jak pro advokáta, tak i pro příslušného soudce je velmi trapné, pokud se projeví, že klient svého advokáta informoval mylně. Vyjde-li najevo, že klient advokátovi nepravdivé nebo neúplné informace poskytl, může takové jednání klienta zcela narušit vzájemnou důvěru mezi ním a advokátem a mohlo by dojít až k odstoupení advokáta od smlouvy o poskytování právních služeb.⁴⁶

Závěrem je třeba říci, že na způsob poskytnutí informace není kladen žádný formální požadavek, v mnoha případech postačí pouze informace telefonická či jiným telekomunikačním prostředkem. V určitých případech je však potřeba klientovi případ podrobně vysvětlit a zároveň ho nechat nahlédnout do spisů a podkladů a proto je pro takové situace mnohem vhodnější osobní informace.

---

⁴⁵ Čermák, K.: Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky, zvláštní číslo Bulletinu advokacie – listopad 1996, str. 5

⁴⁶ § 20 odst. 2 ZA

4.4. Povinnost advokáta důsledně využívat zákonných prostředků v zájmu klienta

Právní úprava této povinnosti je stanovena v § 16 odst. 2 ZA, kde je vyjádřeno, že advokát musí při výkonu advokacie jednat čestně a svědomitě a že je povinen využívat důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné. Jak jsem již zmínil výše, advokát je osoba erudovaná, znalá právních předpisů a právního systému a s tímto vědomím se na něj obrací klient. Advokátova znalost by měla být úplná alespoň v oblasti základních právních oborů, nicméně v dnešní době nemůže jeden advokát znát vzhledem k rozsáhlosti práva jako takového celý český právní řád. Tento fakt bývá eliminován ve větších advokátních kancelářích, kde se její členové zabývají jednotlivými právními odvětvími.⁴⁷ Nicméně je v této souvislosti potřeba zmínit povinnost advokáta odmítnout poskytnutí právní služby z důvodu nedostatečných zkušeností nebo znalostí, kterou jsem se již zabýval výše.

Za zákonné prostředky lze považovat všechny prostředky využívané v běžné praxi. Advokát musí využít možnost učinit podání a případné rozhodnutí napadnout řádným opravným prostředkem, ale je povinen využít i podání mimořádného opravného prostředku nebo stížnosti k Ústavnímu soudu ČR. Má tedy postupovat takovým způsobem, aby bylo dosaženo při řešení právní situace co nejlepšího výsledku, což je určité měřítko úspěšnosti a kvality advokáta. Ze zákona vyplývá povinnost, aby použil v rámci použitelných zákonných prostředků ty, které považuje za prospěšné. Je mu tedy ponechána možnost výběru, kterou ovšem limituje vázanost příkazy klienta a informační povinnost vůči klientovi. V rukách advokáta je, zda dlužníka nejprve upozorní telefonicky nebo obyčejným dopisem či dokonce dopisem doporučeným. Není ovšem přípustné, aby advokát využil jen jediného prostředku, pokud jsou dány podmínky pro to, aby využil i těch dalších. Z kárné praxe lze uvést případ rozhodnutí kárného senátu kárné komise České advokátní komory ze dne 11. 12. 2006, sp. zn. 12/06, kdy se advokát dopustil závažného porušení svých povinností, protože jako obhájce podal dovolání proti rozsudku soudu I. stupně, ačkoliv trestní stíhání bylo pravomocně skončeno usnesením krajského soudu jako soudu

---

⁴⁷ Patěk, D.: Vztah advokáta a klienta, Právní rádce 2/2005, str. 5

II. stupně, tedy nejednal při výkonu advokacie svědomitě a nevyužíval důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci neuplatnil v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládal za prospěšné. K nesplnění této povinnosti advokátem dochází převážně nedopatřením, ale pro klienta to může mít velmi negativní důsledek. K vyrovnání mezi advokátem a klientem poté dojde většinou smírným řešením a to zejména nahrazením vzniklé škody klientovi. Případné úmyslné porušení této povinnosti je zcela nepřijatelné a z pohledu klienta je hodnoceno jako hrubé narušení jejich vztahu.⁴⁸

4.5. Povinnost mlčenlivosti

Povinnost mlčenlivosti je jedna z nejtěžejnějších povinností mezi advokátem a klientem, proto se výslovně její dodržování slibuje v advokátní smlouvě, který podle § 5 odst. 1 písm. i) zní: „slibuji na svou čest a svědomí, že budu ctít právo a etiku povolání advokáta a chránit lidská práva; slibuji, že budu dodržovat povinnost mlčenlivosti a dbát důstojnosti advokátního stavu.“ V ZA je tato povinnost vymezena zejména v § 21, kde první odstavec stanoví, že advokát je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb. To zaručuje klientovi, že informace, s nimiž se advokátovi svěřil, se nikdy nikdo nedozví a tím může mezi advokátem a jeho klientem vzniknout vzájemná důvěra. V některých případech se jedná o vskutku zásadní údaje nebo tajemství, které jsou schopny klienta právně, ale i profesně poškodit. Povinnost zachovávat mlčenlivost se vztahuje jak na skutečnosti právní, tak i na takové, které právní povahu nemají, tedy i na takové, které se mohou zdát advokátovi bezvýznamné a neškodné.

Některá ustanovení v ZA se podle § 39 tohoto zákona vztahují i na advokátního koncipienta, přičemž se mezi ně řadí i § 21 upravující povinnost mlčenlivosti. Tuto povinnost dále rozšiřuje i Etický kodex v čl. 6 odst. 4, kde se pojednává o tzv. insider trading mezi advokátem a klientem, což znamená, že advokát nesmí použít na újmu klienta

---

⁴⁸ Jančarová, M.: Práva a povinnosti ve vztahu advokáta a klienta, Bulletin advokacie 10/2000, str. 49

ani ve svůj vlastní prospěch nebo ve prospěch třetích osob informací, které od klienta nebo o klientovi získal v souvislosti s poskytováním právní služby. Analogické vztahy mezi advokáty řeší pravidlo čl. 12 odst. 3 a mezi advokáty a koncipienty pravidlo čl. 15 odst. 8. Advokát je ke klientovi v takovém postavení, že mu to v mnoha případech umožňuje přístup k takovým informacím, z kterých lze ve svobodném tržním hospodářství získat majetkový nebo jiný prospěch. V zájmu ochrany klienta a zachování důvěry mezi ním a advokátem je třeba taková jednání zakázat, neboť tím může klientovi vzniknout jak újma majetková, tak i nemajetková, např. klientova pověst.⁴⁹

Pokud by měl advokát vypovídat jako svědek v soudním řízení o skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s výkonem poskytování právních služeb, je vázán povinností mlčenlivosti ve stejném rozsahu jako je obvyklé. Porušením této povinnosti může být advokát kárně postižen Komorou⁵⁰ a navíc by se jednalo o výpověď získanou nezákonným způsobem a ta by jako taková nemohla být použita pro soudní řízení. Advokáta lze tak vyslechnout pouze tehdy, byl-li povinností mlčenlivosti zproštěn. Povinností mlčenlivosti však není advokát vázán v rozsahu nezbytném pro řízení před soudem nebo jiným orgánem, je-li předmětem řízení spor mezi ním a klientem nebo jeho právním nástupcem dle 21 odst. 4 ZA. A dále není touto povinností vázán ani v řízení podle § 55 ZA, v řízení o žalobě proti rozhodnutí Komory anebo v řízení o kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o této žalobě podle zvláštního právního předpisu, jakož i v řízení ve věcech uvedených v § 55b ZA, a to v rozsahu nezbytném pro ochranu jeho práv nebo právem chráněných zájmů jeho advokáta.⁵¹

Jak stanoví odst. 2 § 21 ZA, povinností mlčenlivosti může advokáta zprostit pouze klient a po jeho smrti či zániku právního nástupce klienta a má-li klient více právních nástupců, ke zproštění advokáta povinností mlčenlivosti je potřebný souhlasný projev všech

---

⁴⁹ Čermák, K.: Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky, zvláštní číslo Bulletinu advokacie – listopad 1996, str. 28

⁵⁰ Srovnaj rozhodnutí kárného kárné komise Komory uveřejněné v Bulletinu advokacie č. 6-7 z roku 1994, str. 73

⁵¹ Schellová, I. a kolektiv: Organizace soudnictví a právní služby, Ostrava, 2008, str. 132

právních nástupců klienta. Aby bylo zproštění advokáta povinnosti mlčenlivosti klientem nebo jeho právním nástupcem nebo jeho všemi právními nástupci platné, musí být provedeno písemnou formou a musí být advokátovi adresováno, v řízení před soudem tak lze učinit i ústně do protokolu. I poté je ovšem advokát povinen zachovávat mlčenlivost, je-li z okolností případu zřejmé, že ho klient nebo jeho právní nástupce této povinnosti zprostil pod nátlakem nebo v tísní. Zproštění je tedy jednostranným právním úkonem klienta adresovaný advokátovi.

Od zproštění povinnosti mlčenlivosti odlišujeme různé případy tzv. prolomení povinnosti mlčenlivosti. Prvním z nich je prolomení, které dovoluje § 21 odst. 3 ZA, neboť prolomení povinnosti mlčenlivosti vyžaduje běžná praxe při výkonu advokacie, která probíhá formou součinnosti advokáta s jeho spolupracovníky a zaměstnanci, tedy dalšími advokáty a advokátními koncipienty. Jejím předpokladem jsou záruky mlčenlivosti na straně všech třetích osob⁵², které advokát pověřuje provedením jednotlivých úkonů při poskytování právní pomoci, což zaručuje odst. 9 stejného paragrafu a výše jmenovaný § 39 ZA. Advokát by se však měl i v tomto případě řídit obecnými etickými principy a nesdělovat údaje, jejichž nezbytnost je pro výkon daného úkonu mizivá. Tím se rozumí důvěrné informace o klientovi, které vůbec nesouvisí s poskytováním právních služeb nebo údaje o jiném právním případě stejného klienta.⁵³

Druhým případem prolomení povinnosti mlčenlivosti je již výše zmíněný § 21 odst. 4 ZA a třetí případ prolomení povinnosti mlčenlivosti na základě novelizovaného znění § 21 odst. 10 AZ dopadá na členy orgánů Komory, její zaměstnance a na advokáty, kteří se podíleli na přípravných úkonech před kárným řízením, neboť tito nejsou vázáni povinností mlčenlivosti v rozsahu nezbytném pro řízení před soudem, ve kterém se přezkoumávají rozhodnutí orgánů advokátní samosprávy, na kterých se podíleli.⁵⁴ Povinností mlčenlivosti

---

⁵² OS v Brně rozhodl v právní věci vedené pod sp. Zn. 8 C 1233/96, že jde o závažné porušení povinností advokáta, jestliže po skončení zastoupení předá klientce spisový materiál v průhledných deskách prostřednictvím třetí osoby, která není vázána povinností mlčenlivosti a tím se mohla proti vůli klientky seznámit s jeho obsahem

⁵³ Jančarová, M.: Práva a povinnosti ve vztahu advokáta a klienta, Bulletin advokacie č. 10/2000, str. 52

⁵⁴ Macková, A.: Právní pomoc advokátů a její dostupnost, Praha CH BECK, 2001, str. 130

advokáta nejsou dotčeny jeho povinnosti jako daňového subjektu stanovené zvláštními předpisy o správě daní a poplatků; i v tomto případě je však advokát povinen zachovávat mlčenlivost o povaze věci, ve které právní služby poskytl nebo poskytuje (viz. § 21 odst. 5 ZA).

Další důležité prolomení povinnosti mlčenlivosti se týká neoznámení trestného činu svého klienta. Advokát i advokátní koncipient je ustanovením § 168 odst. 3 TZ zproštěn povinnosti oznámit trestný čin, o jehož spáchání se dozvěděl v souvislosti s výkonem advokacie, ale podle § 21 odst. 7 ZA není povinností mlčenlivosti dotčena zákonem⁵⁵ uložená povinnost překazit spáchání trestného činu. Dozví-li se advokát o přípravě či páchaní některého z trestných činů, které jsou taxativně vyjmenované v § 167 TZ, musí překazit jeho spáchání nebo dokončení. Prolomení povinnosti mlčenlivosti zde spočívá v tom, že advokát má stejně jako jakákoliv jiná osoba povinnost chystané spáchání trestného činu překazit, nevztahuje se to tedy již na trestné činy dokonané v minulosti.

Posledním prolomením povinnosti mlčenlivosti advokáta je advokátova povinnost oznamovat podezřelé transakce svých klientů, při kterých by mohlo docházet k praní špinavých peněz. Povinnost vyplývá ze zákona č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, do kterého byla tato povinnost inkorporována na základě Směrnice Evropské unie o zamezení využívání finančního systému k praní peněz.⁵⁶ Nicméně tato právní úprava byla vcelku logicky kritizována a to nejen samotnými advokáty, ale i dalšími odborníky, neboť by se stali „donašeči“, porušovali by svoji povinnost mlčenlivosti a tím nabourávali vztah důvěry mezi advokátem a klientem. V zákoně bylo tedy zakotveno, že advokát nejprve o podezřelé transakci uvědomí speciální komisi Komory, která po vyhodnocení důvodného podezření dá tuto informaci příslušnému finančnímu orgánu. Z advokátovy strany tak nedojde k porušení povinnosti mlčenlivosti, neboť členové Komory jsou také povinností mlčenlivosti vázáni.

---

⁵⁵ § 167 TZ

⁵⁶ Směrnice 91/308/EEC

Závěrem je k této povinnosti třeba říct, že povinnost mlčenlivosti trvá do té doby, než jí bude advokát klientem zproštěn, k tomu ovšem v hodně případech ani nedojde, tudíž na sobě advokát ponese toto břemeno natrvalo. Povinnost mlčenlivosti přesahuje jednak trvání právního vztahu mezi advokátem a klientem, ale i advokátovu profesní éru. Podle § 21 odst. 8 povinnost mlčenlivosti trvá i po vyškrtnutí ze seznamu advokátů.

4.6. Povinnost vést přiměřenou dokumentaci

Povinnost advokáta vést přiměřenou dokumentaci o poskytování právních služeb je stanovena v § 25 ZA. Ve druhém odstavci stejného paragrafu je dále rozvinuto, že se nejedná o zvláštní dokumentaci ohledně hospodaření s finančními prostředky advokátní kanceláře, což je upraveno zvláštními účetními předpisy⁵⁷, ale zejména o vedení dokumentace ve vztahu ke klientovi. Tato povinnost je uskutečňována vedením klientského spisu, kterým se rozumí soubor všech dokumentů, týkajících se veškerých podkladů a jednotlivých právních úkonů uskutečněných v průběhu zastupování klienta. Klientský spis je veden většinou v hmotné podobě ve formě určitého pořadače apod., nicméně existují i elektronické klientské spisy, avšak důležité písemné podklady jako originály písemných rozhodnutí musí být vedeny i v písemné podobě. Advokátova povinnost vést přiměřenou dokumentaci neslouží pouze pro potřeby klienta, ale i pro ochranu advokáta samotného. Je proto na jeho uvážení, jakým způsobem si dokumentaci povede, avšak vždy by to mělo být tak, aby se s ní v případě konfliktu s klientem mohl bránit tím, že předložením doloží svou určitou vykonanou činnost.⁵⁸ Po skončení právního vztahu se klientovi potřebná dokumentace předává, ovšem nikoliv ta část, která se musí archivovat. Jak vyplývá z usnesení představenstva ČAK č. 9/1999 Věstníku ze dne 8. 11. 1999, kterým se stanoví některé podrobnosti o dokumentaci advokáta vedené při poskytování právních služeb, dokumentaci a klientský spis je advokát povinen uchovávat po dobu 5 let ode dne, kdy ukončil poskytování právní pomoci.

---

⁵⁷ Především zákon č. 563/1991, o účetnictví

⁵⁸ Jančarová, M.: Práva a povinnosti ve vztahu advokáta a klienta, Bulletin advokacie č. 10/2000, str. 50

4.7. Čestnost a svědomitost advokáta

Jednou z dalších povinností advokáta je čestné a svědomité jednání při výkonu advokacie, důsledné využívání všech zákonných prostředků a v jejich rámci podle přesvědčení uplatňování všeho prospěšného pro klienta, což je zakotveno v § 16 odst. 2 ZA a dále též nesnižování důstojnosti advokátního stavu, tzn. dodržováním pravidel profesionální etiky a pravidel soutěže viz. § 17 ZA. Dále je toto rozvinuto v Etickém kodexu v čl. 4 odst. 1, který stanoví, že je advokát všeobecně povinen poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu. Všeobecný požadavek na poctivé, čestné a slušné chování advokáta je třeba chápat jako generální skutkovou podstatu pokrývající Etický kodex v celé jeho šíři, kdežto všechna ostatní ustanovení Etického kodexu jako příkladná uvedení těch jednání, která toto generální ustanovení ilustrují. Tento požadavek platí tedy i pro soukromý život advokáta, pro vztahy k jeho soukromým věřitelům a dlužníkům, pro jeho vztahy sousedské, pro jeho projevy na veřejnosti, pro jeho chování ve společenském styku apod.⁵⁹

4.8. Nezávislost advokáta a povinnost advokáta pojistit se pro případ odpovědnosti za škodu

Bez nezávislosti advokáta nelze advokacii vůbec vykonávat, je jedním ze základních předpokladů pro výkon advokátní činnosti. Na takovou nezávislost je při výkonu spravedlnosti nezbytné se spolehnout stejně jako na nestrannost soudce, bez ní by jinak nebyl schopen účinně bránit oprávněné zájmy svých klientů, které bývají často v rozporu se zájmy státu nebo státní politiky. Advokát je povinen vyhýbat se možným zásahům do své nezávislosti a musí usilovat o to, aby neslevoval ze svých profesionálních měřítek jen proto, aby uspokojil svého klienta, soud nebo třetí osobu. Nezávislost advokáta při

---

⁵⁹ Čermák, K.: Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky, zvláštní číslo Bulletinu advokacie – listopad 1996, str. 22

poskytování právních služeb všechny demokratické státy důsledně respektují a všechny demokratické advokátní organizace jí pečlivě střeží tím, že do svých řad vůbec nepouštějí advokáty ze zemí, kde není nezávislost zákonem zaručena.⁶⁰

Nezávislost však nemůže být absolutní, jedním z jejich limitů bude odpovědnost, kterou se velmi zjednodušeně rozumí systém sankcí za porušení pravidel. Tento systém se skládá z odpovědnosti trestní, soukromoprávní a kárné.

a) trestní odpovědnost

U trestní odpovědnosti advokát nemá žádnou speciální imunitu, tzn. má plnou trestní odpovědnost jako každá jiná fyzická osoba. V některých právních řádech, například belgickém, existují výjimky spočívající v beztrestnosti advokáta za projevy učiněné vůči soudu v rámci obhajoby v trestním řízení. I toto vynětí z odpovědnosti je však vázáno pouze na některé trestné činy a tak je chápeme pouze za výjimku z principu plné trestné odpovědnosti advokáta.⁶¹

b) soukromoprávní odpovědnost

V této části diplomové práce nás však bude zajímat převážně další druh odpovědnosti advokáta a tím je soukromoprávní odpovědnost. Vztah advokáta a klienta je vztahem soukromoprávním a spadá tedy do soukromoprávního odpovědnostního režimu. V § 24 odst. 1 ZA je dáno, že advokát odpovídá klientovi za škodu, kterou mu způsobil v souvislosti s výkonem advokacie, tj. při poskytování právních služeb, tedy za škodu způsobenou během zastupování v řízení před soudy a jinými orgány, při udělování právních porad, při obhajobě zájmů klienta v trestních věcech, při sepisování listin, zpracování právních rozborů atd. a to i v takovém případě, pokud škodu způsobil zástupce advokáta

---

⁶⁰ Schellová, I.: Jak se domoci právní pomoci, Praha, Computer press, str. 7

⁶¹ Macková, A.: Právní pomoc advokátů a její dostupnost, C. H. BECK, Praha 2001, str. 38

nebo jiný jeho zaměstnanec. Advokát však neodpovídá za správnost svého právního názoru ani za výsledek řízení.

Advokát může neodborným právním poradenstvím klientovi způsobit značné majetkové škody, v řadě případů takové škody přesahují jeho solventnost, kdy by nebyl schopen škodu řádně nahradit. S tím zákon počítá a v § 24a odst. 1 ZA stanoví, že advokát, který vykonává advokacii samostatně nebo ve sdružení, musí být pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu, za kterou klientovi odpovídá podle § 24 odst. 1 ZA.⁶² V Etickém kodexu v čl. 9 odst. 3 je k tomu dále zakotveno, že zvětší-li se v průběhu poskytování právní služby podstatně rozsah možné odpovědnosti advokáta za škodu, je povinen rozsah svého pojištění pro případ odpovědnosti za škodu přiměřeně rozšířit, případně od smlouvy s klientem, jehož se to týká, odstoupit. Hlavní funkcí tohoto ustanovení je tedy předcházení vzniku škod, které by advokát kvůli své insolvenční nemohl klientovi uhradit.

V ZA je dále ještě v odst. 3 stanoveno, že Komora sjednává hromadné pojištění advokátů pro případ odpovědnosti advokátů za škodu podle odst. 1 a že je advokát povinen zaplatit Komoře pojistné z hromadného pojištění advokátů do konce kalendářního roku, který předchází kalendářnímu roku, na nějž se hromadné pojištění advokátů vztahuje. Pokud se advokát hromadného pojištění účastnit nechce, musí Komoře předložit stejnopis nebo úředně ověřenou kopii pojistné smlouvy dosvědčující, že je pro příslušný kalendářní rok pojištěn, kdy však platí, že minimální limit pojistného plnění nesmí být nižší, než kolik by činil v případě hromadného pojištění advokátů.⁶³ O odpovědnosti za škodu na penězích přijatých advokátem do správy budu podrobněji mluvit dále v kapitole o správě cizího majetku.

---

⁶² Toto potvrdila i kárná praxe, kdy kárný senát dne 23.4.1999 rozhodl, že je závažným porušením povinností advokáta, jestliže nesplní povinnost být pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou poskytováním právních služeb pojištěn tím, že nezaplatí včas pojistné pro pojištění rámcovou pojistnou smlouvou, ani se nepojistí individuálně.

⁶³ Minimální limit pojistného plnění pojištění advokátů podle odstavce 1 § 24 ZA stanoví Komora stavovským předpisem, jak je stanoveno v odst. 5 stejného §.

V § 570 ObchZ je stanoveno, že mandatář odpovídá za škodu na věcech převzatých od mandanta k zařízení záležitosti a na věcech převzatých při jejím zařizování od třetích osob, ledaže tuto škodu nemohl odvrátit ani při vynaložení odborné péče. Tyto věci je mandatář povinen dát včas pojistit, jen když to stanoví smlouva nebo když jej mandant o to požádá, a to na účet mandanta. Tato odpovědnost je objektivní odpovědností za zavinění, přísnost vyplývá z profesního charakteru mandatářova jednání a je v souladu s povinností zařizovat záležitost s odbornou péčí. Zprostit se odpovědnosti může mandatář pouze tehdy, prokáže-li, že škodu nemohl odvrátit ani s vynaložením odborné péče, náleží mu tedy důkazní břemeno. Odpovědnost advokáta funguje na podobném principu jako je odpovědnost členů statutárních orgánů komerčních korporací a je důsledkem skutečnosti výkonu činnosti na základě mandátního vztahu, který je u reprezentantů těchto korporací založen obecně smlouvami o výkonu funkce, na něž se přiměřeně aplikují ustanovení obchodního zákoníku o mandátní smlouvě. Proto lze říci, že v tomto smyslu je odpovědnost advokáta stanovena přísněji, než je tomu např. u odpovědnosti správce konkurzní podstaty, která se řídí obecnými ustanoveními odpovědnosti za škodu uvedenými v ustanovení § 420 a násl. ObčZ.

c) disciplinární (kárná) odpovědnost

Poslední odpovědností advokáta je disciplinární neboli kárná odpovědnost, která má za úkol zejména zachovávat těch hodnot, které jsou s profesí spojovány, tedy cti, důstojnosti a profesionality advokacie a která je podrobněji rozebrána v § 34 ZA. Pokud někdo tyto hodnoty poruší, je za to logicky podle § 32 odst. 1 ZA kárně odpovědný. Kárným proviněním se rozumí závažné nebo opětovně zaviněné porušení povinností stanovených advokátovi nebo advokátnímu koncipientovi ZA nebo zvláštním zákonem nebo stavovským předpisem. Advokátovi lze za kárné provinění uložit kárné opatření, mezi která patří napomenutí, veřejné napomenutí, pokuta až do výše stonásobku minimální měsíční mzdy stanovené zvláštním právním předpisem⁶⁴, dočasný zákaz výkonu advokacie uložený na dobu od šesti měsíců do tří let nebo i vyškrtnutí ze seznamu advokátů. U advokátního

---

⁶⁴ Nařízení vlády č. 303/1995 Sb., o minimální mzdě, ve znění pozdějších předpisů

koncipienta jsou potom kárná opatření o něco mírnější. Pokud nejde o závažné porušení povinnosti, stačí někdy pouze samotné projednání kárného provinění, pokud je považováno za postačující a od potrestání je možné upustit. Z § 33 ZA lze vyčíst, že o tom, zda se advokát nebo advokátní koncipient dopustil kárného provinění, a o uložení kárného opatření rozhoduje v kárném řízení zahájeném na základě kárné žaloby podané kárným žalobcem tříčlenný kárný senát složený ze členů kárné komise Komory. Účastníky kárného řízení jsou kárný žalobce a advokát nebo advokátní koncipient, proti němuž je kárné řízení zahájeno (viz. ust. § 33 odst. 1 ZA). Další podrobnosti týkající se kárného řízení jsou zakotveny v § 34 a násl. a v Advokátním kárném řádu. K zahájení kárného řízení může dát impuls i klient advokáta, jestliže s jeho prací není spokojen, a to podáním stížnosti Komoře, která může v krajním případě udělit i kárné opatření. Výsledkem kárného řízení je kárné rozhodnutí.

4.9. Správa cizího majetku advokátem a povinnosti při skončení právního vztahu

Dle § 56 a 56a ZA je advokát oprávněn spravovat cizí majetek, tzn. i majetek klienta, a to zejména peníze, cenné papíry nebo jiný majetek přijatý advokátem do správy. Tento majetek je advokát povinen uložit na zvláštní účet u banky nebo u jiné osoby oprávněné podle zvláštních právních předpisů k přijímání vkladů nebo ke správě cenných papírů anebo jiného majetku, kdy klient je povinen uhradit advokátovi náklady se správou výše zmíněného majetku. Na toto ustanovení navázalo usnesení představenstva Komory⁶⁵, ve kterém byly stanoveny pokyny pro provádění úschovy peněz, cenných papírů apod. Advokát je povinen úschovu peněz sjednat na základě smlouvy o úschově, která je obligatorně písemné formy s taxativními náležitostmi a dá se říci, že bez jejich splnění je smlouva neplatná. Hotovost, kterou advokát od klienta převezme, musí bez zbytečného odkladu, nejpozději však do pěti pracovních dní, uložit na svůj zvláštní účet u banky. Takový účet musí také splňovat předepsané náležitosti, bez nichž by bylo obtížné prostředky převzaté od klienta identifikovat. Z uvedeného vyplývá, že advokát musí

---

⁶⁵ Číslo 7/2004, uveřejněné ve Věstníku ze dne 28. června 2004

s penězi přijatými od klienta do úschovy zacházet tak, aby nedošlo ke škodě, způsobené jejich krádeží nebo ztrátou. U výběru banky předpis ponechává volnost, advokát bude tedy přihlížet k požadavkům klienta a nebude zajisté vkládat peněžní prostředky do banky, u které se předpokládá, že brzy zkrachuje. Otázkou je, zda výběr banky pro uložení peněz klienta je výkonem advokacie podle ZA a zda je možné dovodit příčinnou souvislost mezi jednáním advokáta a případnou, takto vzniklou škodou.⁶⁶

Advokát se převzetím peněz do úschovy podrobuje riziku, že peníze mohou být loupeží nebo krádeží odcizeny a tím by vznikla klientovi škoda. Zde je potom směrodatné, kde se budou peníze v době odcizení nacházet. Pokud je řádně uloží do banky, advokát už odpovědnost za škodu vůči klientovi neponese, pokud tedy dojde ke zkrachování banky a následné její platební neschopnosti, odpovídá za škodu banka. Pokud peníze zůstanou v místě, kde advokát vykonává svoji činnost a z tohoto místa budou odcizeny třetí osobou, ani zde advokát za škodu prioritně odpovídat nebude, neboť nikdo neodpovídá za škodu způsobenou někým jiným.

Etický kodex rozšiřuje úpravu zákona o advokacii v čl. 9 odst. 2, kde stanoví, že peníze a jiné hodnoty, které advokát převzal ke stanovenému účelu, je povinen opatrovat s péčí řádného hospodáře; nesmí je použít jinak než ke stanovenému účelu. Toto ustanovení se vztahuje k režimu tzv. depozit, ať už vykazují znaky smlouvy o úschově nebo smlouvy o uložení věci či nikoliv. Důležité je nezapomenout, že stavovská odpovědnost advokáta nastává bez ohledu na jeho případnou současnou odpovědnost občanskoprávní či jinou. Aby se hodnoty staly depozitem, musí být advokátovi předány s pokyny, jak s nimi má disponovat. Depozitem ve smyslu tohoto pravidla jsou jakékoliv peněžní i nepeněžní hodnoty, movité věci, cenné papíry, obchodní listiny, soukromé dokumenty, závěti apod. Co se týká péče řádného hospodáře, je to taková péče, s kterou by řádný hospodář opatroval stejné hodnoty vlastní. U peněžních depozit to může znamenat, že budou uloženy úrokově nejvýhodnějším způsobem na zvláštním účtu u renomované banky, u cenných papírů abstraktních, že z nich budou řádně čerpány přírůstky nebo u cenných movitostí to, že

---

⁶⁶ Fialová, V.: Úschova peněz klienta advokátem a pojištění, BA 1-2/2009, str. 76

budou uloženy v nedobytných a pojištěných schránkách.⁶⁷ V druhé větě odst. 2 je zakotveno, že advokát je povinen případné přírůstky hodnot vydat složiteli, nebylo-li dohodnuto jinak. Toto pravidlo nebývá vždy úplnou samozřejmostí, neboť např. ve Francii je advokát povinen přírůstky jistých peněžních depozit odvádět své advokátní komoře. Pokud se složitelem stane klient, platí zde pravidlo, že advokát nemá oprávnění ani přírůstky ani depozitum jednostranně započíst do své pohledávky vůči klientovi. Tento přísný stavovský režim depozit chrání jednak spotřebitele právních služeb, ale i důvěru veřejnosti v advokacii.

Podle § 569 ObchZ je mandatář povinen předat bez zbytečného odkladu mandantovi věci, které za něho převzal při vyřizování záležitosti.⁶⁸ Počátek lhůty „bez zbytečného odkladu“ je pro odevzdání věcí převzatých za mandanta stanoven s maximální mírou obecnosti, mandatář by měl však tyto věci předat co nejrychleji s ohledem na to, že odpovídá objektivně za škody na věcech vzniklé.⁶⁹

V čl. 9 odst. 4 Etického kodexu se k tomuto stanoví, že při ukončení poskytování právní služby je advokát povinen klientovi nebo jeho zástupci na jeho žádost vydat bez zbytečného odkladu všechny pro věc významné písemnosti, které mu klient svěřil nebo které z projednávání věci vznikly; splnění této povinnosti nesmí být podmiňováno zaplacením požadované odměny nebo výloh. Splnění povinnosti je vázáno na žádost oprávněné osoby, kdy žádost nepodléhá splnění žádných formálních náležitostí. Advokát je povinen předat písemnosti nejen svému klientovi, ale i jeho právnímu nástupci, kterým může být jiný advokát, nebo kterákoliv jiná osoba. Zároveň je záhodno, aby se zástupce prokázal advokátovi písemnou plnou mocí, případně aby klient tuto osobu jako svého zástupce označil, bez toho by totiž v budoucnu mohlo dojít k pochybnostem, zda advokát předal doklady správné osobě. Předání dokladů si advokát většinou nechává potvrdit

---

⁶⁷ Čermák, K.: Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky, zvláštní číslo Bulletinu advokacie – listopad 1996, str. 33

⁶⁸ Kárný senát totiž konstatoval a mohl by konstatovat znovu, že pokud po skončení právní služby advokát klientovi písemnosti a doklady, které od něho v souvislosti se zastoupením převzal, nepředá, dopustí se kárného provinění, viz. rozhodnutí ve věci K 42/97.

⁶⁹ Štenglová, I.: Komentář k obchodnímu právu, 11. vydání, Praha 2009, str. 1280

osobou, které dokumenty předává.⁷⁰ K zániku smlouvy o poskytování právní služby může dojít jednak splněním úkolu ze strany advokáta, jednak ale i výpovědí nebo odstoupením od smlouvy kterékoliv ze smluvních stran nebo i jiným způsobem, dále viz. v kapitole o skončení vztahu mezi advokátem a klientem. Pro věc významnými písemnostmi se rozumí převážně úřední rozhodnutí ve věci, listiny prokazující nárok klienta a listiny vztahující se k jeho osobnímu statutu, nicméně vždy bude záležet na konkrétní situaci. Toto pravidlo ovšem nezakazuje advokátovi, aby si od všech těchto listin udělal pro svoji potřebu kopie. Advokát musí odevzdat veškeré písemnosti i tehdy, pokud mu klient zatím za poskytování právních služeb požadovanou odměnu nebo výlohy nezaplatil.

Na závěr této povinnosti je třeba říci, že smlouvu o správě majetku, kopie klientem předložených dokladů, plnou moc udělenou mu klientem, popřípadě další listiny vzniklé v souvislosti se správou majetku podle § 56 ZA, uschovává advokát na základě § 56a odst. 3 ZA po dobu deseti let od ukončení správy.

4.10. Oprávnění a povinnost substitute

Podle § 26 odst. 1 ZA se advokát může dát v rámci svého pověření zastoupit jiným advokátem. V usnesení představenstva Komory č. 6/1998 Věstníku ze dne 8. prosince 1998, kterým se stanoví pravidla pro výkon substitučního oprávnění advokátních koncipientů a jiných zaměstnanců advokáta je v čl. 1 stanoveno, že advokát je oprávněn ustanovit podle § 26 odst. 2 ZA advokátního koncipienta nebo jiného svého zaměstnance svým zástupcem pro jednotlivé úkony právní pomoci za podmínek stanovených tímto usnesením, pokud ovšem zvláštní předpis⁷¹ nestanoví jinak. Advokát je může stanovit jen pro provedení takových úkonů právní pomoci, u nichž lze vzhledem k jeho znalostem, osobním vlastnostem a dosavadní praxi, jakož i vzhledem k věci předpokládat, že je

---

⁷⁰ Jančarová, M.: Práva a povinnosti ve vztahu advokáta a klienta, Bulletin advokacie č. 10/2000, str. 53

⁷¹ Viz. § 35 odst. 1 trestního řádu, § 25 odst. 3 občanského soudního řádu, § 31 odst. 1 zákona č. 182/1993, o Ústavním soudu

advokátní koncipient nebo jiný zaměstnanec advokáta provede s potřebnou odbornou péčí a v souladu s právy a povinnostmi, které pro advokáta vyplývají ze zákona a ze stavovských předpisů. Podle čl. 3 stejného usnesení má advokát povinnost dohlížet na průběh přípravy advokátního koncipienta na povolání advokáta a dbát dalších povinností, které v souvislosti s výchovou advokátních koncipientů vyplývají z jiných stavovských předpisů, jakým je i usnesení představenstva Komory č. 1/1998 Věstníku, o výchově advokátních koncipientů a dalším vzdělávání advokátů.

Hlavním cílem institutu substituce je s ohledem na zásadu hospodárnosti a rychlosti řízení především umožnění zastoupení účastníka i v takových situacích, kdy se advokát nemůže jednat nebo provedení nějakého právního úkonu v rámci právní pomoci v důsledku časové tísně zúčastnit. Není samozřejmě v lidských silách, aby byl přítomen v jeden časový okamžik na dvou místech, což by občas bylo potřeba, pro tyto případy je právě institut substituce stvořen. Advokát substituta informuje o důležitých okolnostech dané situace i o svém právním názoru na danou věc. O využití možnosti substituce by měl informovat ovšem i svého klienta.

O substituci při poskytování právních služeb se zmiňuje Etický kodex, který ve svém čl. 13 vyjadřuje, že pokud není stanoveno jinak, náleží substitutovi mimosmluvní odměna ve výši podle advokátního tarifu a že substituent odpovídá za její výplatu. Nicméně i zde je možné dohodnout odměnu smluvně při respektování všech zásad, které platí pro přiměřenost smluvní odměny. Dále je v něm rozebrána situace, ve které dožádaný advokát odmítá substituci převzít, v tomto případě to sdělí substituentovi bez zbytečného odkladu, ale i v takovém případě je povinen provést veškerá opatření, která nesnesou odkladu a jsou nezbytná k odvrácení nepříznivých následků pro substituenta anebo pro jeho klienta.⁷² Je zde tedy zakotveno, že advokátovou povinností není převzít substituci, o kterou byl

---

⁷² Analogicky to odpovídá čl. 8 odst. 1 Etického kodexu, nicméně povinnosti v čl. 13 odst. 2 jsou širší než ty v čl. 8 odst. 1, neboť nepříznivé následky podle čl. 13 odst. 2 jsou širším pojmem než závažná újma podle pravidla čl. 8 odst. 1. Přísná úprava odpovídá požadavku ochrany spotřebitele a kolegiálních vztahů mezi advokáty. Bližší vysvětlení bude muset přinést až kárná praxe.

požádán jiným advokátem, což odpovídá právu advokáta odmítnout poskytnutí právní služby.

Posledním ustanovením čl. 13 je, že žádost o provedení substituce i zpráva o jejím provedení musí odpovídat péči řádného odborníka a okolnostem případu. Ke styku mezi substitutem a substituentem může docházet v různých situacích, od jednoduchého osobního styku mezi dvěma advokáty ve stejné kanceláři v rutinní věci až po korespondenční styk v komplikované klientské záležitosti, ve které klient navíc udělil striktní příkazy pro provedení příslušného právního úkonu. Pojem substituce ve smyslu pravidla čl. 13 přesahuje pojem substitučního zastoupení před soudem nebo jiným orgánem, je totiž třeba jej vyložit tak široce, že se to vztahuje i na obstarání jakékoliv klientské záležitosti, včetně obstarání různých dokladů atd. Pravidla vztahující se k substitucím platí i pro styk se zahraničními advokáty.⁷³ Ve vztahu k zemím ES je navíc třeba dbát na pravidla chování, která stanoví Kodex CCBE, kdy např. čl. 5.2.2. stanoví, že advokáti z různých zemí musí vždy brát v úvahu rozdíly, které mohou existovat mezi dotčenými právními řády a profesními organizacemi, pravomocemi a povinnostmi advokátů v dotčených členských státech.

V § 27 odst. 1 ZA je stanoveno pravidlo, že brání-li advokátovi, který vykonává advokacii samostatně, jakákoliv překážka ve vykonávání advokacie a neučiní-li jiné opatření za účelem ochrany práv nebo právem chráněných zájmů svých klientů, je povinen ustanovit bez odkladů, nejpozději však do jednoho měsíce ode dne, kdy taková překážka vznikla, jiného advokáta po dohodě s ním svým zástupcem a klienty o tom bezodkladně písemně vyrozumět. Poruší-li advokát tuto povinnost, určí zástupce Komora s tím, že podle okolností případu určí i výši náhrady, kterou je povinen advokát zástupci poskytnout. Nedohodne-li se zástupce advokáta určený Komorou s klientem jinak nebo neučiní-li klient jiné opatření, přecházejí na zástupce ve vztahu ke klientovi práva a povinnosti zastupovaného advokáta, vyplývající ze smlouvy o poskytování právních služeb, včetně

---

⁷³ Čermák, K.: Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky, zvláštní číslo Bulletinu advokacie – listopad 1996, str. 45

práv a povinností vyplývajících ze zastupování klienta v řízení před soudy nebo jinými orgány a práv a povinností obhájce v trestním řízení. Toto ustanovení reflektuje tedy advokátovu povinnost určit si svého zástupce oproti jeho právu, které jsem rozebral v této kapitole výše.

4.11. Právo advokáta na odměnu

Výkon povolání advokáta je činností podnikatelskou a tak mu na základě smluvního vztahu s klientem za poskytování právní pomoci náleží i právo požadovat po klientovi odměnu, neboli tzv. palmáre. Toto právo se až na výjimky vyhrazuje právě advokátovi a pouze on může za své právní služby odměnu požadovat. V § 22 odst. 1 ZA je přímo zakotveno, že se advokacie vykonává zpravidla za odměnu. Advokát však může požadovat odměnu nižší než obvyklou nebo i z požadavku na odměnu ustoupit. Podle čl. 9 odst. 9 Etického kodexu je však povinností advokáta, aby informoval klienta o nároku na bezplatnou právní pomoc, kdy za stanovených podmínek hradí odměnu advokáta stát.⁷⁴ Komora zajišťuje právní pomoc osobám, které se nemohou z různých příčin a důvodů domoci právní pomoci advokátem, ve dvou formách, jednak v rámci právní úpravy obsažené v § 18 odst. 2 ZA a jednak v rámci výkonu veřejně prospěšné činnosti organizováním bezplatných právních porad v jednotlivých regionech.

V § 22 odst. 3 ZA se stanoví, že způsob určení odměny a náhrad advokáta, který vykonává advokacii samostatně nebo společně s jinými advokáty podle § 11 odst. 1, nebo případně i jejich výši, stanoví Ministerstvo spravedlnosti po předchozím vyjádření Komory vyhláškou. Na základě zmocnění obsaženém ve zmíněném ustanovení zákona byl vydán Advokátní tarif a to jako vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb, ve kterém je zahrnuta podrobná úprava způsobu

---

⁷⁴ Patěk, D.: Advokát, klient a peníze, Právní rádce 9/2005, str. 12

určení odměny a náhrad advokáta. V § 23 ZA je potom ještě poznámka, že pokud byl advokát ustanoven, hradí jeho odměnu stát.⁷⁵

Advokát má ze zákona právo žádat po klientovi přiměřenou zálohu, přičemž její výše určena není. Měla by však být navržena na základě předběžných odhadů z celkové odměny za právní službu. Etický kodex v čl. 9 odst. 8 advokátovi nařizuje, aby se v rámci smluvního vztahu s klientem snažil o finančně nejefektivnější vyřešení sporu a zároveň by mu měl ve vhodném okamžiku doporučit pokus o mimosoudní řešení nebo řešení v rámci rozhodčího řízení, které bývá v mnoha případech pro klienta jednak levnější a jednak rychlejší variantou. Základní pravidla pro způsob určení odměny nalezneme v ustanoveních Advokátního tarifu. Z něj vyplývá, že odměna advokáta může být stanovena buď jako smluvní, nebo jako mimosmluvní, neboli tarifní.

Z § 571 ObchZ vyplývá také nárok mandátáře na úplatu, v odst. 1 se stanoví, že není-li výše úplaty ve smlouvě stanovena, je mandant povinen zaplatit mandatáři úplatu, která je obvyklá v době uzavření smlouvy za činnost obdobnou činnosti, kterou mandatář uskutečnil při zařazení záležitosti. Při stanovení odměny je však třeba respektovat příslušné právní předpisy, které výši odměn za provedení určitých činností stanoví. Předmětem mandátní smlouvy je provedení určité činnosti, nikoli dosažení určitého výsledku, proto nárok na odměnu mandatáři vzniká bez ohledu na to, zda očekávaný výsledek nastal či nikoliv. Toto je výslovně zakotveno v odstavci 2 stejného paragrafu, navíc se v něm stanoví i právo mandátáře žádat na mandantovi přiměřenou zálohu, vzniknou-li mandatáři v souvislosti s vyřizováním záležitosti značné náklady.

4.11.1. Smluvní odměna

Smluvní odměna se v praxi využívá více než odměna mimosmluvní. Z názvu je patrné, že se jí rozumí odměna vyplývající přímo ze smlouvy, kde je stanovena částka, za niž bude

---

⁷⁵ Toto je podrobněji rozvinuto ve vyhlášce Ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb.

právní služba poskytnuta. Pokud žádná taková smlouva uzavřena není, je její výše určena, jak jsem se již jednou zmínil, na základě Advokátního tarifu. Ujednání o smluvní odměně je buď součástí smlouvy, na jejímž základě se právní služba poskytuje, nebo je sjednáno samostatně. U smluvní odměny se vychází ze smluvní volnosti stran, které samy určí výši odměny nebo způsob jejího stanovení.

Základní limity pro stanovení smluvní odměny ustanovuje čl. 10 Etického kodexu. Podle 1. odstavce je advokát při sjednávání tohoto druhu odměny povinen klientovi poskytnout pravdivé informace o očekávaném rozsahu svých výkonů a na jeho žádost i úplné vysvětlení o výši mimosmluvní odměny v dané věci, aby mohl klient porovnat jednotlivé cenové úrovně. Dále je v tomto článku stanoveno, že smluvní odměna musí být přiměřená a nesmí být ve zřejmém nepoměru k hodnotě a složitosti věci. Pojem složitost věci však může přinášet určité nesnáze, netkví totiž jen ve věci samé, ale je dána především i cílem, který klient vyžádáním právní služby sleduje. Časové nároky na vyřízení věci nemusí vždy spočívat jenom ve vlastním poskytování právní služby, nýbrž i v nejrůznějších pracích studijních, přípravných, konceptních a jiných, které jsou občas spojeny s obtížným vyhledáváním pramenů uložených na těžko dosažitelných místech. Je navíc rozdíl, žádá-li klient pouze základní právní orientaci ve věci, nebo přeje-li si detailní odůvodněný návrh všech možných dalších právních postupů.⁷⁶ Která odměna je přiměřená a která už nikoliv, není v konkrétních případech snadnou záležitostí, proto je v Etickém kodexu jmenovitě v odst. 3 stejného článku dále stanoveno, k jakým skutečnostem je možné při posuzování přiměřenosti přihlížet. Zejména by to mělo být k poměru vyjednávacích schopností a možností advokáta a klienta, k rozsahu informací klienta o poměrech na trhu právních služeb, ke speciálnímu znalostem, zkušenostem, pověsti a schopnostem advokáta, k povaze a době trvání vztahu mezi advokátem a klientem při poskytování právních služeb, k časovým požadavkům klienta na vyřízení věci, k obtížnosti a novosti skutkových i právních problémů spojených s věcí a k pravděpodobnosti, že v důsledku převzetí věci klienta bude advokát muset odmítnout převzetí jiných věcí. Pokud advokát neposkytuje dohodnuté

---

⁷⁶ Čermák, K.: Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky, zvláštní číslo Bulletinu advokacie – listopad 1996, str. 35

právní služby v plném rozsahu, má nárok jen na poměrnou část odměny, nicméně je možné smlouvou ustanovit, že mu odměna náleží celá.⁷⁷

K povinnostem advokáta v souvislosti s jeho odměnou smluvní i mimosmluvní patří i vedení přiměřených záznamů o svých výkonech takovým způsobem, aby mohl ve smyslu pravidla čl. 10 odst. 4 klientovi na požádání kdykoliv vysvětlit, že jeho odměna odpovídá poskytnutému výkonu. Zároveň tyto záznamy slouží i u sporů týkajících se vymáhání odměny mezi advokátem a klientem jako důkaz, je tedy i v zájmu advokáta, aby záznamy uchovával.⁷⁸

Mezi jednotlivé druhy smluvní odměny se řadí odměna fixní, časová a podílová, které lze v rámci smlouvy mezi advokátem a klientem sjednat.

a) časová odměna

Časová odměna se odvozuje od příslušné časové jednotky, nejčastěji od počtu hodin, kterých bylo k poskytnutí právní služby vynaloženo. Advokátní tarif v § 4 odst. 1 podpůrně stanoví, že pokud není smluveno jinak, náleží advokátovi dohodnutá sazba časové odměny i za každou započatou časovou jednotku (tedy i dvacet minut, čtvrt hodiny atd.). Jestliže advokát ve smlouvě o časové odměně provedl na přání klienta odhad celkové výše a poté zjistí, že dojde k podstatnému překročení původní odhadnuté výše odměny advokáta, je povinen předem písemně upozornit klienta, jinak by se nemohl domáhat zaplacení překročené výše odměny. Tím je klient chráněn před neočekávanými výdaji, popř. i před nečestným jednáním advokáta, který by mohl záměrně svoji cenu podhodnotit. Klient by si totiž mohl hned na začátku vybrat služby jiné advokátní kanceláře zejména podle hodinové taxy, která se u jednotlivých advokátních kanceláří liší i v řádech několika tisíců korun.

---

⁷⁷ Patěk, D.: Advokát, klient a peníze, Právní rádce 9/2005, str. 12

⁷⁸ Čermák, K.: Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky, zvláštní číslo Bulletinu advokacie – listopad 1996, str. 37

Jednotlivé úkony advokáta obvykle netrvalí přesně celou hodinu, nicméně se podle Advokátního tarifu za celou hodinu počítají, pokud smlouva tyto případy nemodifikuje jinak, např. tak, že se jednotlivé časové úseky, které advokát věnoval právním úkonům, budou počítat. Časová odměna je pravděpodobně nejčastěji sjednávanou odměnou, odpovídá totiž přesně strávenému času, který advokát na práci vynaloží, u jednoduchého právního problému je tedy celková sazba nižší než u komplikovaného a dlouhotrvajícího problému. Nevýhodou takto sjednané odměny bývají spory ohledně časové délky účtované práce, advokát je sice povinen vést o své činnosti přiměřené záznamy a na požádání je předložit klientovi, ale je velmi těžké z pohledu klienta odhadnout, kolik času nad zadaným právním úkonem advokát opravdu strávil.⁷⁹ Hodinová taxa jednotlivých pracovníků v rámci advokátní kanceláře bývá často odlišná a je určena dle postavení a délky praxe, nejvyšší sazbu tak zajisté budou mít společníci advokátní kanceláře, dále advokáti, advokátní koncipienti, právní asistenti a nakonec ostatní pracovníci.

b) fixní odměna

Fixní odměna neboli také paušální odměna se sjednává zpravidla jako pevná částka za poskytnutí právní pomoci v jedné konkrétní záležitosti nebo ve více záležitostech, jejichž rozsah je předem znám, anebo také za poskytování právní pomoci na dobu určitou nebo neurčitou. V praxi se najdou případy, kdy nějaká obchodní společnost uzavře smlouvu s určitým advokátem, který jí poskytuje právní služby ve všech věcech za pevně stanovenou částku. Taková částka se potom advokátovi vyplácí i pokud pro společnost za určitý časový okamžik nevykoná nic, advokát tak může počítat s jistým stálým příjmem a společnost naopak s výdaji na právní služby pro advokáta. Vzhledem k tomu, že se jedná o odměnu paušální, nedochází při vyplácení k pochybnostem ze strany klienta, což je určitou výhodou oproti odměně časové, nicméně většinou nelze jednoznačně předem odhadnout časovou a obsahovou náročnost jednotlivých případů, proto se s tímto druhem odměny často neseťkáváme.⁸⁰ Srovnání paušální a časové odměny z hlediska výhodnosti jedné nebo

---

⁷⁹ Patěk, D.: Advokát, klient a peníze, Právní rádce 9/2005, str. 13

⁸⁰ Patěk, D.: Advokát, klient a peníze, Právní rádce 9/2005, str. 12

druhé pro klienta nebo advokáta je značně obtížné, každá má své výhody a nevýhody. Paušální odměna může na první pohled vypadat riskantně a nevýhodně pro advokáta, protože se vyřešení daného právního úkonu může značně zkomplikovat a tak by byl za stejnou odměnu nucen odvést mnohem více práce, na druhou stranu je však tento druh odměny pro advokáta již výše zmíněnou jistotou stálého příjmu.

c) podílová odměna

Podstata této odměny spočívá v odvození odměny podílem z předmětu právní pomoci (contingency fee) anebo podílem z výsledku řízení (success fee).⁸¹ ZA ani Advokátní tarif tento typ odměny výslovně neupravují, pouze Etický kodex ji připouští v čl. 10 odst. 5, podle kterého ji advokát může sjednat, je-li výše takto sjednané odměny přiměřená. Za přiměřenou nelze však považovat smluvní odměnu stanovenou podílem na výsledku věci, pokud je tento podíl vyšší než 25%. Pokud je navíc sjednaná odměna formou success fee, má klient jistotu, že zaplatí advokátovi pouze v případě úspěchu ve své věci, což je pro něj samozřejmě velká výhoda.

4.11.2. Mimosmluvní odměna

K mimosmluvní odměně se ve své diplomové práci vyjádřím jen stručně, neboť by mohla být předmětem celé jiné práce. Mimosmluvní odměna je upravena v Advokátním tarifu v § 6 a násl., použije se, pokud není odměna mezi advokátem a klientem sjednána smluvně. Její výše se stanoví podle sazby mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby a podle počtu úkonů právní služby, které advokát vykonal. Jednotlivé sazby jsou v Advokátním tarifu zakotveny v § 7, kdy za práci advokáta v tarifní hodnotě do určité sumy je klientovi účtována příslušná částka. Není-li stanoveno jinak, považuje se za tarifní hodnotu výše peněžitého plnění nebo cena věci anebo práva a jejich příslušenství v době započetí úkonu právní služby, jichž se právní služba týká. Za úkon právní služby se počítá např. převzetí a

---

⁸¹ Macková, A.: Právní pomoc advokátů a její dostupnost, C. H. BECK, Praha 2001, str. 139

příprava zastoupení nebo obhajoby na základě smlouvy o poskytnutí právních služeb, první porada s klientem, další porada s klientem přesahující jednu hodinu, písemné podání soudu nebo jinému orgánu týkající se věci samé, prostudování spisu při skončení vyšetřování, a to každé započaté dvě hodiny, účast při úkonu správního nebo jiného orgánu, účast na jednání před soudem nebo jiným orgánem, sepsání právního rozboru věci, jednání s protistranou, odvolání, dovolání, návrh na obnovu řízení, popřípadě stížnost proti rozhodnutí o návrhu na obnovu řízení, sepsání listiny o právním úkonu atd.⁸² Pokud není některá činnost v Advokátním tarifu uvedena, je potřeba ji podřadit pod takový právní úkon, kterému se nejvíce podobá.⁸³

Je přípustné, aby výše mimosmluvní odměny byla zvýšena nebo snížena. Podle § 12 Advokátního tarifu je u úkonů právní služby mimořádně obtížných, zejména je-li k nim potřeba použít cizího práva nebo cizího jazyka, nebo u úkonů časově náročných, může advokát zvýšit mimosmluvní odměnu až trojnásobně. Naopak snížit mimosmluvní odměnu je advokát oprávněn až o polovinu.

4.11.3. Jiné finanční nároky advokáta

V § 572 ObchZ je dále stanovena povinnost mandanta uhradit mandatáři náklady, které mandatář účelně vynaložil při plnění svého závazku, leda-že z jejich povahy nevyplývá, že jsou již zahrnuty v úplatě. Advokátovi náleží náhrada hotových výdajů, které účelně vynaložil v souvislosti s poskytnutím právní služby. Do takových výdajů patří zejména soudní a jiné poplatky, cestovní výdaje, poštovné, telekomunikační poplatky, znalecké posudky a odborná vyjádření, překlady, opisy a fotokopie. Zároveň platí, že při vyšších výdajích se lze s klientem dohodnout na paušální částce, kdy však již klient nemůže žádat specifikaci těchto hotových výdajů. Kromě odměny a náhrady hotových výdajů náleží

---

⁸² § 11 odst. 1 Advokátního tarifu

⁸³ Nelze si však přidávat jednotlivé úkony. Kárný senát kárné komise České advokátní komory však konstatoval v kárné věci K 67/97, že neoprávněné účtování položek, které nejsou úkony podle advokátního tarifu, je nepřipustné.

advokátovi ještě náhrada za promeškaný čas v souvislosti s poskytováním právní služby a to jednak při úkonech, které provádí v jiném místě, než je jeho sídlo nebo bydliště a jednak za čas promeškaný v důsledku zpoždění zahájení jednání před soudem nebo jiným orgánem, pokud činí více než třicet minut. Není-li dohodnuto jinak, činí tato náhrada podle Advokátního tarifu 100 Kč za každou započatou půlhodinu.

4.12. Povinnosti advokáta vůči advokátnímu stavu

Advokát nemá v rámci výkonu advokacie pouze výše zmíněné povinnosti ke klientovi, ale má i obecné povinnosti počínat si tak, aby nebyla snižována důstojnost advokátního stavu, což je konkretizováno v řadě ustanovení stavovských předpisů. ZA výslovně v § 28 odst. 1 stanoví, že advokát nebo advokátní koncipient jsou v zájmu cti a vážnosti advokátního stavu povinni před tím, než proti jinému advokátovi nebo advokátnímu koncipientovi zahájí soudní nebo jiné řízení ve věci související s výkonem advokacie, využít smířčího řízení před orgány Komory, pokud není alespoň jedním účastníkem sporu třetí osoba.⁸⁴ Smyslem tohoto ustanovení je, aby došlo k odvrácení soudního sporu a aby k urovnání došlo v rámci profese, neboť veřejné projednávání vzájemných sporů mezi příslušníky advokátní profese by mohlo vážně poškodit důvěryhodnost advokacie v očích veřejnosti.

Další povinnosti advokátů ve vztahu k advokátnímu stavu jsou rozebrány v čl. 11 a násl. v Etickém kodexu, kdy hned v prvním odstavci je jedna z kolegiálních povinností a tou je, že advokát nesmí jiného advokáta osočovat a nesmí proti němu ani zahájit právní spor bez závažného důvodu. Jinou z kolegiálních povinností je, že jeden advokát nesmí bez souhlasu druhého advokáta převzít klienta, kterého zastupuje právě tento druhý advokát. Nejdříve by totiž muselo dojít k řádnému ukončení zmíněného právního vztahu. Samozřejmou povinností advokátů, kteří poskytují právní služby společně ve sdružení nebo ve společnosti je, že se vzájemně přiměřeně informují o právních službách, které poskytují.

---

⁸⁴ Viz. podrobněji ke smířčímu řízení Advokátní smířčí řád

Další důležitou povinností advokáta je povinnost vůči advokátním koncipientům, kteří jsou k němu v pracovním poměru, těm je povinen umožnit účelnou právní praxi, pečlivě je vést a dohlížet na ně tak, aby získali znalosti a zkušenosti potřebné ke složení advokátní zkoušky a k výkonu advokacie a aby si osvojili a dodržovali pravidla profesionální etiky. A v neposlední řadě mezi advokátovy povinnosti patří určité povinnosti týkající se vedení advokátní kanceláře a povinnosti v řízení před soudy a jinými orgány.

5. Zánik právního vztahu mezi advokátem a klientem

Skončení právního vztahu je spojeno s existencí právních skutečností a to především právních úkonů jednostranných a dvoustranných, ale i právních událostí. Právní vztah může zaniknout závisle i nezávisle na vůli subjektů právního vztahu, a jednotlivé možnosti zániku budou předmětem této kapitoly.

5.1. Zánik vztahu na základě právního úkonu advokáta

Jak jsem zmínil na začátku své práce, obsah právního vztahu mezi advokátem a klientem je formulován smlouvou o poskytování právní služby, která vzniká podle ObčZ v ustanoveních o smlouvě příkazní nebo podle ObchZ v ustanoveních o smlouvě mandátní. Mezi advokátem a klientem neboli mezi mandatářem a mandantem vzniká dohoda o plné moci, na základě které je advokát neboli mandatář oprávněn za klienta neboli mandanta jednat. Výpovědí této plné moci toto oprávnění končí.

Zánik vztahu jednostranným právním úkonem advokáta je zakotven v § 20 ZA. V prvním odstavci tohoto ustanovení je stanovena povinnost advokáta od smlouvy o poskytování právních služeb odstoupit, zjistí-li dodatečně skutečnosti uvedené v § 19 stejného zákona, které jsem již rozebral v kapitole o odmítnutí klienta. Tyto skutečnosti totiž při podpisu smlouvy o poskytování právních služeb buď ještě vůbec neexistovaly, nebo již existovaly, nicméně z nějakého důvodu nebyly odhaleny. Kromě povinnosti odstoupit od smlouvy má advokát i oprávnění odstoupit od smlouvy, zejména potom tehdy, pokud dojde k narušení nezbytné důvěry mezi ním a klientem nebo pokud klient neposkytuje potřebnou součinnost nebo pokud klient trvá na tom, aby advokát postupoval podle pokynů klienta, které jsou v rozporu s právním nebo stavovským předpisem. Podle třetího odstavce § 20 ZA může advokát odstoupit od smlouvy také tehdy, nesložil-li klient přiměřenou zálohu na odměnu za poskytnutí právních služeb, ačkoliv byl o to advokátem požádán. Advokát se totiž může legitimně domnívat, že pokud není klient schopen zaplatit

ani zálohu, nebude potom moci s největší pravděpodobností zaplatit celou odměnu. Nedohodne-li se advokát s klientem jinak, je advokát povinen po dobu 15 dnů ode dne, kdy odstoupil od smlouvy o poskytování právních služeb z výše uvedených důvodů, činit veškeré neodkladné úkony tak, aby klient neutrpěl na svých právech nebo oprávněných zájmech újmu. Tato povinnost neplatí, pokud klient advokátovi sdělí, že na splnění této povinnosti netrvá.

Častějším skončením právního vztahu mezi advokátem a klientem oproti výše zmíněnému odstoupení je provedení úkonu právní služby, kterým dojde k naplnění účelu smlouvy a tím i k jejímu ukončení. Tento způsob zániku právního vztahu nastává, pokud je smlouva uzavřena pouze na výkon určitého úkonu nebo úkonů a tento je proveden. K provedení určitého úkonu zpravidla dostává advokát od klienta plnou moc a ta podle § 33b odst. 1 písm. a) ObčZ zaniká provedením úkonu, na který byla omezena. Stejně tak je tomu i v případě, kdy byla smlouva uzavřena pouze na určitou dobu, jejím uplynutím právní vztah mezi advokátem a klientem bez dalšího zaniká.

Pravidla k výpovědi smlouvy advokátem jsou vymezena v § 575 ObchZ, kde je stanoveno, že mandatář může smlouvu kdykoliv vypovědět písemnou výpovědí s účinností ke konci kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž byla výpověď doručena mandantovi. Mandatář tedy oproti mandantovi nemůže vypovědět smlouvu s okamžitou účinností. I v tomto paragrafu je stejně jako v ZA stanovena povinnost provést veškerá potřebná opatření k odvrácení hrozící škody, zde jsou však stanoveny navíc dva předpoklady, jednak že mandant tato opatření přes upozornění mandatáře nemůže provést ani pomocí jiných osob a že o jejich provedení mandatáře požádá.

5.2. Zánik vztahu na základě právního úkonu klienta

Klient může na rozdíl od advokáta od smlouvy o poskytování právních služeb odstoupit kdykoliv a to i bez uvedení důvodu a to odvoláním plné moci. Klient tedy přímo odstoupí

od smlouvy o poskytování právní služby nebo vypoví advokátovu plnou moc, čímž dosáhne toho, že ho advokát přestane zastupovat.

V ustanovení § 574 ObchZ se o výpovědi mandanta stanoví následující. Mandant může smlouvu kdykoli částečně nebo v celém rozsahu vypovědět. Nestanoví-li výpověď pozdější účinnost, nabývá účinnosti dnem, kdy se o ní mandatář dověděl nebo mohl dozvědět. V případě výpovědi učiněné mandantem zaniká ke dni účinnosti závazek mandatáře uskutečňovat činnost, ke které se zavázal, ale mandatář je zároveň povinen zabránit vzniku škody, které by mandantovi nedokončením činnosti související se zařizováním záležitosti hrozilo. Ani mandatářovi ani mandantovi zákon neukládá povinnost výpověď odůvodnit.

5.3. Zánik vztahu v důsledku právní události

Tento způsob zániku právního vztahu mezi advokátem a klientem nastává bez ohledu na vůli subjektů tohoto právního vztahu. Mezi jednotlivé právní události se v souvislosti s ukončením tohoto vztahu řadí smrt advokáta nebo klienta, uplynutí doby, na kterou byla smlouva o poskytování právních služeb uzavřena anebo následná nemožnost plnění na straně advokáta nebo klienta. Kromě zmíněných událostí je smlouva ukončena ztrátou oprávnění mandatáře k výkonu činnosti, kterou je zapotřebí podniknout za účelem vyřízení záležitostí pro mandanta.⁸⁵ Podle § 7a ZA oprávnění k výkonu advokacie zaniká vyškrtnutím ze seznamu advokátů tehdy, nastane-li některá ze skutečností uvedených v § 7b anebo rozhodne-li o tom Komora v případech uvedených v § 8 a 10 ZA. Výše zmíněný § 7b obsahuje, že vyškrtnut ze seznamu je ten, kdo zemřel, kdo byl prohlášen za mrtvého, kdo byl zbaven způsobilosti k právním úkonům, nebo jehož způsobilost k právním úkonům byla omezena, dále ten, komu bylo uloženo kárné opatření vyškrtnutí ze seznamu advokátů nebo ten, vůči komu byl prohlášen konkurs a nakonec ten, kdo podal písemnou úředně ověřenou žádost o vyškrtnutí ze seznamu advokátů. Podle § 8 ZA ze seznamu advokátů

---

⁸⁵ Bělohávek, A.: Vzor smlouvy mandátní, C.H. BECK Praha, Právní rozhledy 7/1994, str. 262

vyškrtne Komora toho, kdo byl zapsán do seznamu advokátů, ačkoliv nesplňuje některou z podmínek v zákoně uvedených, toho, kdo byl pravomocně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody za trestný čin spáchaný v souvislosti s výkonem advokacie nebo za jiný úmyslný trestný čin anebo toho, kdo je v prodlení delším než 6 měsíců se zaplacením poplatků na činnost Komory.

Smrtí advokáta nastane situace, kdy je podle § 7b odst. 1 písm. a) ZA vyškrtnut ze seznamu advokátů ke dni úmrtí. V § 27 odst. 4 ZA je vyjádřena podpora klientovi, protože po vyškrtnutí zemřelého advokáta ze seznamu advokátů může Komora jeho klientovi učinit vhodná opatření k ochraně práv a právem chráněných zájmů. Smrtí klienta jako fyzické osoby dojde také k zániku právního vztahu k advokátovi. Pokud byla advokátovi klientem udělena plná moc, platí podle ustanovení § 33b odst. 2 ObčZ, že plná moc smrtí zmocnitele zaniká, pokud z jejího obsahu nevyplývá něco jiného. Zemře-li klient, advokát je opět povinen provést vše důležité, aby nedošlo ke zhoršení práv klienta nebo jeho právního nástupce.

5.4. Zánik vztahu v případě ustanovení advokáta soudem nebo při určení

Komorou

Vztah mezi advokátem a klientem vzniklý těmito způsoby skončí tak, že soud advokáta zprostí zastupování svým rozhodnutím. Toto nastane, jsou-li dány důvody pro odmítnutí poskytování právních služeb podle ZA, které jsem již výše popsal. Poté soud ustanoví příslušné osobě jiného advokáta. Na druhé straně klient nemá mnoho možností, jak jednostranně ukončit právní vztah s advokátem, neboť nesmíme zapomínat na to, že ustanovení advokáta soudem nebo Komorou je takovou možností, kdy klient nemá dostatek finančních prostředků k tomu, aby uzavřel smlouvu s advokátem, nebo pokud není schopen žádného advokáta bez pomoci soudu nebo Komory najít a v takovém případě se musí spokojit s tím advokátem, který je mu ustanoven. Pokud není totiž spokojený, nezbyvá mu

než uzavřít smlouvu o poskytování právních služeb s jiným advokátem, který takovou smlouvu přijme.

Závěr

Vztah advokáta a klienta je tvořen právy a povinnostmi dvou odlišných osob, na jedné straně osoby právně vzdělané, na straně druhé osoby práva neznalé, která je v rámci poskytování právních služeb na advokáta většinou plně odkázána. Právní úprava zakotvující jednotlivá práva a povinnosti a upravující chování členů Komory není dle mého názoru zcela dokonalá a ucelená. Jednak je vždy potřeba nahlédnout do ZA a v úvahu musíme brát i jednotlivou stavovskou úpravu, která je rozdělená do řady usnesení sněmu nebo představenstva Komory. Na druhou stranu je třeba říci, že v právní úpravě týkající se tohoto tématu je zakotveno vše potřebné a že je jejím prostřednictvím určen dostatečný právní základ k tomu, aby vztah mezi advokátem a klientem fungoval správně a podle pravidel tak, jak je právní úpravou stanoveno. Na advokáta je samozřejmě kladeno větší množství nároků, protože je v postavení s klientem dominantním subjektem. Proto je v právní úpravě stanoveno, že pokud své postavení advokát zneužije, měl by být kárně potrestán.

Ve své diplomové práci jsem se již vzhledem k přílišné rozsáhlosti nedostal k exkurzu do jiného právního řádu, který jsem měl před napsáním prvních řádků v plánu. Chtěl jsem jednotlivou českou právní úpravu, která se bezprostředně dotýká vztahu mezi advokátem a klientem, porovnat s jinou evropskou a zjistit tak odlišnosti v tomto právním vztahu. Nakonec jsem dal však přednost podrobnějšímu zpracování tématu v rámci českého právního řádu i přes zdání, že by se některé podkapitoly daly z práce oříznout. V tomto smyslu bych jmenoval zejména to, že jsem se zabýval odmítnutím poskytování právních služeb klientovi před vznikem právního vztahu, které se samotného právního vztahu mezi advokátem a klientem netýká, neboť odmítnutím ani žádný právní vztah nevznikne, nicméně pro uvedení a ujasnění dané problematiky jsem tuto podkapitolu zařadil. Druhou kapitolkou, kterou bych tak nutně do práce zařazovat nemusel, neboť se bezprostředně vztahu mezi advokátem a klientem podle mandátní smlouvy netýká, je vznik právního vztahu mezi advokátem a klientem na základě rozhodnutí soudu nebo určení advokáta Komorou, neboť k tomu dojde právě tehdy, pokud smlouva o poskytování právních služeb

podepsána není. Nicméně i zde jsem se alespoň stručně pro komplexnost kapitoly vzniku vztahu mezi advokátem a klientem k tomuto tématu vyjádřil. Zahraniční úpravu jsem tedy do své práce nezakomponoval, proto se zde otevírá prostor pro případné rozšíření diplomové práce na rigorózní práci, kam bych právě jednotlivé odlišnosti i shody začlenil.

Na závěr bych napsal pár slov k literatuře, z které jsem čerpal. Odborné literatury týkající se vztahu advokáta a klienta všeobecně velké množství není, můžeme najít hodně pramenů týkajících se advokacie jako takové, ale přímo tohoto specifického vztahu nikoliv. Proto jsem se nechal inspirovat články, které jsou publikovány v různých právnických a jiných odborných časopisech, zejména potom publikací Bulletin advokacie, který Komora zveřejňuje na svých webových stránkách. Velkým mým zdrojem informací byly jednotlivé právní předpisy a jejich komentáře, podle kterých jsem mohl sestavit jednotlivá práva a povinnosti ve vztahu advokáta a klienta a přínosem pro mě byla jednotlivá kárná rozhodnutí Komory.

Seznam literatury

Odborná literatura:

- Knappová M., Švestka J. a kol.:** Občanské právo hmotné, Svazek I., Třetí aktualizované a doplněné vydání, ASPI Praha 2002
- Macková, A.:** Právní pomoc advokátů a její dostupnost, C. H. BECK, Praha 2001
- Schelle K., Schelleová I.:** Právní služba, Praha 2005
- Schelleová, I. a kolektiv:** Organizace soudnictví a právní služby, Brno International Business School, 2006
- Schelleová, I.:** Jak se domoci právní pomoci, Praha, Computer press 2001

Odborné články:

- Bělohlávek, A.:** Vzor smlouvy mandátní, Právní rozhledy 7/1994
- Fialová, V.:** Úschova peněz klienta advokátem a pojištění, BA 1-2/2009
- Jančarová, M.:** Práva a povinnosti ve vztahu advokáta a klienta, Bulletin advokacie 10/2000
- Ježek, V.:** Právní povaha určení advokáta podle § 18 odst. 2 zákona o advokacii, Bulletin advokacie č. 8/1999
- Marek, K.:** Mandátní smlouva, AD NOTAM, 4/2006
- Nykodým Jiří:** Fungování advokáta – právní a morální závazky ke klientům, BA 6/7 2000
- Ondruš, R.:** Bezplatné právní zastupování v České republice (úvaha de lege ferenda), Bulletin advokacie 6-7/2001
- Patěk, D.:** Advokát, klient a peníze, Právní rádce 9/2005
- Patěk, D.:** Vztah advokáta a klienta, Právní rádce 2/2005
- Pelikánová, I.:** Smlouva advokáta s klientem, Bulletin advokacie č. 8/1998

Rubeš, J.: O některých etických zásadách každodenní práce soudce a advokáta, Bulletin advokacie 11-12/2003

Cziple, J.: Smlouva příkazní a mandátní smlouva, Právní rádce 12/2001

Komentáře:

Čermák, K.: Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky, text s komentářem, Bulletin advokacie – zvláštní číslo z listopadu 1996

Štenglová, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, Praha 2009

Webové zdroje:

<http://www.ccbe.org/index.php?id=2&L=2>

<http://business.center.cz/business/pojmy/p1207-plna-moc.aspx>

Právní předpisy:

- Nařízení vlády č. 303/1995 Sb., o minimální mzdě, v platném znění

- Směrnice 91/308/EEC

- Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex), v platném znění

- Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1998 Věstníku, o výchově advokátních koncipientů a dalším vzdělávání advokátů, v platném znění

- Usnesení představenstva České advokátní komory č. 2/1998 Věstníku, kterým se upravuje smírčí řízení (advokátní smírčí řád), v platném znění

- Usnesení představenstva České advokátní komory č. 6/1998 Věstníku, kterým se stanoví pravidla pro výkon substitučního oprávnění advokátních koncipientů a jiných zaměstnanců advokáta, v platném znění
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), v platném znění
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 197/1996 Sb., kterou se vydává zkušební řád pro advokátní zkoušky a uznávací zkoušky (advokátní zkušební řád), v platném znění
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 244/1996 Sb., kterou se podle zákona o advokacii stanoví kárný řád (advokátní kárný řád), v platném znění
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradách nákladů v občanském soudním řízení, v platném znění
- Zákon 182/1993 Sb., o ústavním soudu, v platném znění
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, v platném znění
- Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, v platném znění
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění
- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění
- Zákon č. 563/1991, o účetnictví, v platném znění
- Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, v platném znění
- Zákon č. 99/1936 Sb., občanský soudní řád, v platném znění
- Kodex CCBE

Rozhodnutí kárného senátu

- Rozhodnutí kárné komise České advokátní komory dne 11. 12. 1998 ve věci kárně obviněného JUDr. L. K., K 229/98

- Rozhodnutí kárné komise České advokátní komory ze dne 12. 4. 1996, uveřejněné v Bulletinu advokacie 2/1998, str. 58
- Rozhodnutí kárné komise Komory uveřejněné v Bulletinu advokacie č. 6-7 z roku 1994, str. 73
- Rozhodnutí kárné komise Komory uveřejněné v Bulletinu advokacie č. 6-7 z roku 1994, str. 73
- Rozhodnutí kárné komise Komory ve věci K 42/97
- Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 11. 12. 1998 sp. zn. K 229/98 ve věci kárně obviněného JUDr. L. K.
- Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 12. 4. 1996, uveřejněné v Bulletinu advokacie 2/1998, str. 58
- Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 25. 5. 2005, sp. zn. K 75/04
- Rozhodnutí OS v Brně v právní věci vedené pod sp. zn. 8 C 1233/96
- Rozhodnutí kárné komise Komory ve věci K 67/97

The relation between the attorney-at-law and his client based on the mandate contract

In my dissertation I have described the relation between the attorney-at-law and his client based on the mandate contract and the legal regulations, what refers about it. This relation is established generally by signature of the contract of rendition of legal aid, but sometimes the relation between attorney-at-law and client comes into being by the decision of court or by institution of Czech bar association. At the beginning of my dissertation I explicated the notions as attorney-at-law, client, mandate contract and then in the most important chapter the content of this relation. It means discretions and duties, what have the subjects of this relation.

All of these discretions and duties are defined in the Advocacy Act, in the Commercial Code and in professional regulations of the Czech bar association for example Ethics Code, Disciplinary Code or Layer's fee. I mentioned about the duty of the attorney-at-law to defend and promote of the interests of client, duty to give notice to the client, duty to behave conform the client's suggestions, duty to reticence, duty to have the adequate documentation, duty to insure against the responsibility for damage, discretion of the fee – contract fee or noncontractual fee and so on. I have also mentioned some principles, what the attorney-at-law has to adhere, it means independence, integrity and conscientiousness.

At the end of my dissertation I explicated the possible ways how to finish the relation between attorney-at-law and his client. It could be done on grounds of the legal act of the attorney-at law or of the client, other way is in consequence of the legal happening – it means death of the attorney-at-law or of the client, lapse of time for what was the treaty concluded or resulting impossibility of observance by attorney-at-law or by client.

Klíčová slova:

Advokát, mandátní smlouva

Attorney-at-law, mandate contract